

TTK m. 1429/1 KAPSAMINDA SİGORTA ETTİRENİN VEYA SİGORTALININ HUKUKEN FİİLLERİNDEN SORUMLU BULUNDUKLARI KİŞİLERİN TESPİTİ^{(*)(**)}

DETERMINATION OF PERSONS FOR WHOSE ACTS THE POLICYHOLDER OR THE INSURED ARE LEGALLY RESPONSIBLE PURSUANT TO ARTICLE 1429/1 OF THE TCC

Dr. Öğr. Üyesi Oğuz YOLAL^(***)

Öz

Sigorta hukuku uygulaması bakımından üçüncü kişilerin davranışlarının sigorta ettirene isnat edilmesi gerekmektedir. Aksi durumda, üçüncü kişi tarafından rizikoya gerçekleşmesine yönelik yapılan her davranış nedeniyle, sigortacının sorumluluğu doğacaktır. Bunu dikkate alan kanun koyucu TTK m. 1429/1 hükmünde, sigortacı, sigorta ettiren veya sigortalı ile bunların hukuken fiillerinden sorumlu buldukları kişilerin ihmali veya kastı ile rizikoyu gerçekleştirmeleri durumunda sigortacının sorumluluğunu düzenlemiştir. Hükümde geçen hukuken fiillerinde sorumlu kişilerin kapsamı açık değildir. Sigortacının sorumluluğu açısından bu kişilerin tespiti önem arz etmektedir. Zira bu kişiler rizikoyu, sigorta tazminatının ödenmesi amacıyla kasten gerçekleştirmişlerse, sigortacı sorumlu olmayacaktır. Hukuken fiilinden sorumlu kişiler ile ilgili olarak, öğretide farklı görüşler bulunmaktadır; Yargıtay tarafından da farklı yönde kararlar verilmektedir. Alman hukukunda üçüncü kişilerin davranışları bakımından farklı bir esas benimsenmiştir. İsviçre hukuku bakımından TTK m. 1429/1'e benzer bir hüküm bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Sigorta Ettiren, Riziko, Hukuken Fiillerinden Sorumlu Kişi, Kasıt.

Abstract

In terms of insurance law practice, the behaviours of third parties must be attributed to the insured. Otherwise, the liability of the insurer will arise due to every behaviour of the third party towards the occurrence of the risk. Taking this into consideration, the legislator has regulated the liability of the insurer under Art. 1429/1 of the TCC in the event that the insurer, the policyholder or the insured, and the persons for whose acts they are legally responsible, realise the risk through negligence or intent. The scope of the legally responsible persons mentioned in the provision is not clear. The determination of these persons is important in terms of the liability of the insurer. If these persons have intentionally caused the risk for the purpose of payment of the insurance indemnity, the insurer shall not be liable. Regarding the persons who are legally liable for the acts of third parties, there are different opinions in the doctrine and the Court of Cassation renders different decisions. In German law, a different principle is adopted with respect to the behaviour of third parties. Under Swiss law, there is a provision similar to Article 1429/1 of the TCC.

Keywords

Policyholder, Risk, Person Legally Responsible for Their Actions, Intention.

^(*) (Araştırma Makalesi, Geliş Tarihi: 23.11.2023 / Kabul Tarihi: 13.12.2023).

^(**) Bu makale, 25 Kasım 2022 tarihinde Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi tarafından düzenlenen II. Sigorta ve Şirketler Hukuku Sempozyumu'nda sunulan "TTK m. 1429/1 Kapsamında Sigorta Ettirenin veya Sigortalının Hukuken Fiillerinden Sorumlu Buldukları Kişilerin Tespiti" adlı bildirden hareketle hazırlanmıştır.

^(***) Selçuk Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, (oguz.yolal@selcuk.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-1333-4854).

Atıf/Citation: Yolal, Oğuz (2023), "TTK m. 1429/1 Kapsamında Sigorta Ettirenin veya Sigortalının Hukuken Fiillerinden Sorumlu Buldukları Kişilerin Tespiti", TFM, C: 9, S: 2, s. 339-361.

I. GİRİŞ

“Rizikonun gerçekleşmesinde kusur” kenar başlıklı TTK m. 1429/1 hükmüne göre “Sigortacı, aksine sözleşme yoksa, sigorta ettirenin, sigortalının, lehtarın ve bunların hukuken fiillerinden sorumlu buldukları kişilerin ihmallerinden kaynaklanan zararları tazmin ile yükümlüdür. Sigorta ettiren, sigortalı ve tazminat ödenmesini sağlamak amacıyla bunların hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişiler, rizikonun gerçekleşmesine kasten sebep oldukları takdirde, sigortacı tazminat borcundan kurtulur ve aldığı primleri geri vermez.” Hükmün ikinci fıkrasında ise hayat sigortalarına ilişkin TTK m. 1493, 1503 hükümlerinin ve 1504’üncü maddenin ikinci cümlesinin saklı olduğu ifade edilmiştir. Anılan hükmün ilk kısmında sigorta ettiren, sigortalı, lehtar ve bunların hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişilerin ihmalden kaynaklanan zararlardan sigortacının sorumlu olduğu; ikinci cümlesinde ise sayılan kişilerden -lehtar hariç- diğerlerinin rizikonun gerçekleşmesine kasten neden olmaları durumunda sigortacının sorumlu olmadığı düzenlenmiştir. Söz konusu hüküm genel hükümler kısmında düzenlemiş olduğundan bütün sigorta türlerine uygulanacaktır.

TTK m. 1429/1 hükmünde, üçüncü kişilerin fiilleri, sigorta ettiren, sigortalı veya lehtarın kendi fiili olarak addedilmiş ve bu kişiler, hukuken fiillerinden sorumlu kişiler, olarak öngörülmüştür. Hukuken fiillerinden sorumlu olan kişilerin kim olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Zira üçüncü bir kişinin ihmali ile işlediği fiilden dolayı riziko gerçekleşmişse, bu kişi, fiillerinden sorumlu olan kişi kapsamındaysa sigorta ettiren, sigortalı veya lehtarın fiili gibi değerlendirilecek ve sigortacı sorumlu olacaktır.

II. SİGORTA HUKUKUNDA ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN DAVRANIŞI

TTK m. 1429/1’in ilk cümlesi gereğince sigorta ettiren, sigortalı veya lehtar kasıtlı olarak rizikonun gerçekleşmesine neden olmuşsa, sigortacı sorumlu olmayacaktır¹. Üçüncü kişinin rizikoyu kasten

gerçekleşmesi durumunda, sigortacının sorumlu olup olmadığının, diğer bir ifadeyle üçüncü kişinin davranışının sigorta ettirene isnat edilip edilmeyeceğinin tespit edilmesi gerekir. Sigorta sözleşmeleri bakımından, sigortalı menfaatin bakım, gözetim ve korumasını üçüncü kişiye bırakılması, sigorta ettireni, avantajlı hâle getirmemeli, dolayısıyla söz konusu üçüncü kişilerin davranışları sigorta ettirene atfedilmelidir. Şayet sigorta ettiren, sigortalı malın bakım, gözetim ve korumasının bırakıldığı üçüncü kişinin davranışlarından sorumlu olmazsa, üçüncü kişinin kasıtlı davranışından dolayı rizikonun gerçekleşmesi, sigortacının sorumluluğunu genişletecektir. Sigorta ettiren, sigortalı menfaatin korunmasını ve gözetimini üçüncü kişilere bırakmışsa, üçüncü kişinin davranışı sonucunda rizikonun gerçekleşmesi ile sigortacının durumunun kötüleşmesi önlenmeli ve üçüncü kişinin davranışının sonucu tamamen sigortacıya yüklenmemelidir². Dolayısıyla üçüncü ki-

Sigorta ettiren ve sigortalı açısından rizikonun kasten gerçekleşmesi için ayrı bir amaç aranmamışken; bunların hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişiler bakımından tazminat ödenmesi amacıyla rizikoyu kasten gerçekleştirmesi şartı aranmıştır. TTK m. 1429 hükmünün gerekçesinde bu husus açıkça vurgulanmış ve kasıtlı gerçekleşen riziko bakımından sigorta ettiren ve sigortalının hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişilerin kast hâlinin tazminat ödenmesi amacına bağlandığı belirtilmiştir. Zira hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişilerin kişisel nedenlerden dolayı rizikoyu gerçekleştirmeleri durumunda, sigorta ettiren veya sigortalıyı, sigorta korumasından çıkarmak hükmün amacına uygun düşmeyecektir. Hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişiler için aranan tazminat ödenmesini sağlamak amacının, sigorta ettiren ve sigortalı açısından aranmadığına ilişkin bkz. **Can**, Mertol (2011) “Gözden Geçirilmeye Muhtaç Hükümler Var mı?” Sorusu Çerçevesinde 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre, Sigorta Sözleşmesinin Tabi Olduğu Hukuki Esaslar, Ankara, İmaj Yayınevi, s. 51-52; **Doğan**, Burak & **Azizağaoğlu**, Hasan Tahsin (2022), ‘Zarar Sigortalılarına İlişkin Hileli Sigorta Taleplerinin İngiliz Hukuku Nazarında Değerlendirilmesi’ Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S: 1, C: 12, s. 461. Hükmün eleştirisi için bkz. **Ünan**, Samim (2016) Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, İstanbul, On İki Levha, s. 301.

² **Çakır**, Ayşe (2023) Mal Sigortalarında Temsilen Sigorta, Ankara, Seçkin, s. 62-63; **Römer**, Wolfgang (1993), ‘Die Haftung des Versicherungsnehmers für seinen Repräsentanten’ Neue Zeitschrift für Verkehrsrecht, s. 250; **Schwintowski**, Hans-Peter in Honsell, Heinrich (Editörler) (1999) Berliner Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz: Kommentar zum deutschen und österreichischen VVG, Vol. I, Berlin, Springer Verlag, §6 Rn. 210; **Şenocak**, Kemal (1995) Mal Sigortalarında Sigorta Ettirenin Zararı Önleme ve Azaltma Vecibesi, AÜHF, S: 1, C: 44, s. 392, dn. 95; **Şenocak**, Kemal (2018), ‘TTK m. 1412 Anlamında Sigorta Ettirenin Temsilcileri’: Sigorta Hukuku Sempozyumları, Sigorta Hukukunda Güncel Sorunlar Sempozyumu (2-3 Şubat 2018), İstanbul, On İki Levha, s. 194; **Wandt**, Manfred (2016) Versicherungsrecht, München, 6.

¹ 1429/1’in ikinci cümlesine göre, sigorta ettiren veya sigortalı rizikonun gerçekleşmesine kasten neden olmuşsa, sigortacı tazminat ödeme borcundan kurtulacaktır. Sigorta ettiren veya sigortalının hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişiler ise, tazminat ödenmesini sağlamak amacıyla rizikonun gerçekleşmesine neden olmuşlarsa, sigortacı sorumlu olmayacaktır.

şinin sigorta ettirenin yerini aldığı kabul edildiğinde, temsilcinin rizikonun yönetimindeki hatalı davranışı nedeniyle sigortacının tazminat yükümlülüğü söz konusu oluyorsa, üçüncü kişinin davranışı sigorta ettirene isnat edilebilmelidir. Aksi durumda, üçüncü kişinin yerini aldığı sigorta ettiren, sigortalı menfaat üzerinde riziko kontrolünü elinde bulunduran diğer tüm sigorta ettirenlere karşı ayrıcalık elde etmiş olacaktır. Üçüncü kişinin davranışının sigorta ettirene isnat edilmesiyle, sigorta ettirenler arasındaki eşit işlem sağlanmış olacaktır³. Nitekim bu husus Alman Federal Mahkemesi tarafından verilen bir kararda haklı olarak şu şekilde belirtilmiştir:

“Sigorta ettiren, üçüncü bir kişinin kendi yerinde olmasını sağlayarak, sigortacıyı daha iyi veya daha kötü duruma getirme özgürlüğüne sahip olmamalıdır.”

TTK m. 1429/1’de, üçüncü kişilerin davranışı sigorta ettirenin davranışı gibi düzenlenmiştir. Sigorta ettiren, sigortalı ve lehtarın rizikoyu ihmal ile gerçekleştirme veya hukuken fiillerinden sorumlu kişilerin rizikoyu ihmal ile gerçekleştirme bir tutulmuştur. Dolayısıyla TTK m. 1429/1 kapsamında üçüncü kişilerin davranışı; sigorta ettiren, sigortalı veya lehtarın kendi davranışı gibi⁵ sonuç doğuracaktır.

TTK m. 1429/1 hükmüne benzer bir hüküm sorumluluk sigortaları bakımından düzenlenmiştir. TTK m. 1477’ye göre, “*Sigortacı, sigortalının, sorumluluk konusu olayı kasten gerçekleştirmesinden doğan zararlardan sorumlu olmaz.*” TTK m. 1429 genel hükümler kısmında düzenlenmiş olduğundan, ayrıca TTK m. 1477 hükmünde tekrar edilmesi isabetli olmamıştır⁶. Bu noktada TTK m. 1429 hükmünün genel hükümler kısmında düzenlenmesi öğretide

⁶ Can, TTK m. 1477 hükmünün tekrar maddesi olmasından başka bir özelliği olmadığını belirtmiştir. **Can**, Hukuki Esaslar, s. 38. Ayrıca bkz. **Orbay Ortaç**, Nurdan (2021), ‘Sigortalanan Olaya Kusur ile Sebepiyet Verilmesinin Sigorta Teminatına Etkisi’ ERÜHFD, S: 2, C: 16, s. 119 vd; **Ulaş**, Işıl (2012) Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, Genel Hükümler-Mal ve Sorumluluk Sigortaları, 8. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, s. 771. TTK m. 1477 hükmünün kabul edilmesi sırasında, TTK m. 1429 hükmüyle uyumlaştırmanın yapılmadığına ilişkin bkz. **Atamer**, Kerim (2011), ‘Yeni Türk Ticaret Kanunu Uyarınca “Zarar Sigortaları”na Giriş’ BATİDER, S: 1, C: 27, s. 81. Öğretide bir görüş, TTK m. 1477’nin gereksiz olarak düzenlendiğini söylemenin mümkün olmadığını belirtmiştir. Yazar, TTK m. 1477 hükmü düzenlemesindeki asıl amacın, sorumluluk sigortaları açısından sigorta olayının gerçekleşmesinin önem arz ettiğini, bu nedenle daha özel bir düzenleme ihtiyacının karşılanması olduğunu belirtmiştir. TTK m. 1429 ve VVG §81 hükümlerinin rizikonun (sigorta olayının) sigorta ettirenin kasıtlı davranışlarına sonuç bağladığını; sorumluluk sigortalarında ise, sebep olayı teorisi dışındaki teorileri benimseyen sorumluluk sigortalarında, sigorta ettirenin rizikoyu kasten işlemesine bağlamanın herhangi bir sonuç veremeyeceğini ifade etmiştir. Sonuç olarak, TTK m. 1477 hükmüne benzer olan VVG §103 hükmü, TTK m. 1429 hükmüne benzer olan VVG §81’e nazaran daha özel bir hükümdür. Bkz. **Hacıoeroğlu**, Abdülhamid Oğuzhan (2022) Sorumluluk Sigortasında Sigorta Hımayesinin Kapsamı, İstanbul On İki Levha, s. 67-68. Burada sorumluluk sigortalarına ilişkin TTK m. 1477’nin, TTK m. 1429 karşısında özel hüküm olduğu noktasında bir tereddüt bulunmamaktadır. Ancak bu durum TTK m. 1477’nin tekrar bir hüküm olduğunu ortadan kaldırmamaktadır. Alman Sigorta Sözleşmesi Kanunu’nda durum biraz daha farklı düzenlenmiştir. Zira VVG §81 hükmünde sigorta ettirenin kası ve ağır ihmali arasında bir ayırım yapılmış ve sigortacının rizikonun gerçekleşmesine kasten neden olmuşa sigortacının sorumlu olmayacağı; sigorta ettirenin ağır ihmali ile riziko gerçekleşmişse, sigortacının tazminatta indirim yapacağı düzenlenmiştir. Sorumluluk sigortalarına ilişkin VVG §103’te ise, sigorta ettirenin rizikonun gerçekleşmesine kasten veya hukuka aykırı bir şekilde neden olması düzenlenmiştir. İki hüküm arasında, sigorta ettirenin ağır ihmali bakımından fark bulunmaktadır. Bu nedenle Alman Sigorta Sözleşmesi bakımından VVG §103 hükmünün, VVG §81’in tekrarı olduğu söylenemeyecektir. Bkz. **Orbay Ortaç**, s. 119 vd. Burada TTK m. 1477 hükmünün kanun koyucunun bilinçli bir tercihi olduğunu söylemek zordur. Zira TTK m. 1429 hükmünün gerekçesinde sorumluluk sigortalarına atıf bulunmakta, dolayısıyla TTK m. 1429’un sorumluluk sigortalarına uygulanabileceğine işaret edilmektedir. Bu nedenle sorumluluk sigortalarına ilişkin TTK m. 1477 düzenlenirken, TTK m. 1429 hükmü ve gerekçesinin dikkate alınmadığı ifade edilebilir. Bkz. **Atamer**, s. 81.

Baskı, Franz Vahlen Verlag, Rn. 672. Ayrıca bkz. BGH, Urteil vom 10.07.1996 - IV ZR 287/95 (Köln), VersR 1996, 1229.

³ **Looschelders**, Dirk in Beckmann, Roland Michael & Matusche-Beckmann, Annemarie (Editörler) (2015) Versicherungsrechts-Handbuch, München, 3. Baskı, C.H. Beck, VVG §17 Rn. 32; **Baumann**, Horst in Bruck, Ernst & Möller, Hans (Editörler) (2009) Versicherungsvertragsgesetz Großkommentar, Band 3 §§74-99, Berlin, 9. Baskı, Verlag De Gruyter, VVG §81 Rn. 102; **Looschelders**, Dirk in Langheid, Theo & Wandt, Manfred (Editörler) (2022) Münchener Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz, Band 1, §1-99, VVG-InfoV, München, 3. Baskı, C.H. Beck, VVG §81 Rn. 119.

⁴ BGH, Urteil vom 14. 3. 2007 - IV ZR 102/03 (OLG Köln), NJW 2007, 2038, 2039. Ayrıca bkz. **BK/Schwintowski** §6 Rn. 210; **Römer**, s. 250.

⁵ **Ünan**, Samim (2012), ‘2011 Tarihli Türk Ticaret Kanunu’nda Sigorta Ettirenin Görevleri’: XXV. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu (17 Aralık 2011), Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, s. 53. Üçüncü kişinin fiili; sigorta ettiren, sigortalı veya lehtarın kendi fiiliymiş gibi sonuç doğuracaktır. Bkz. **Çakır**, s. 65-66; **Küçük**, Damla (2020), ‘Kara Taşlıları Kasko Sigortası Bağlamında, Türk Ticaret Kanunu’nun 1429/1. Maddesinde Geçen “Sigorta Ettiren veya Sigortalının Fiilinden Sorumlu Olduğu Kişiler” Kavramına İlişkin Kısa Bir Değerlendirme’ İNÜHFD, S: 1, C: 11, s. 54.

eleştirilmiştir. Bir görüş, hükümde geçen “zararları tazmin” ve “tazminat” ifadelerinden hareketle hükümün zarar sigortaları bakımından geçerli olduğunu, ikinci fıkrada belirtilen saklı hükümlerin ise hayat sigortalarına ilişkin olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla TTK m. 1429 hükmü zarar sigortaları bakımından getirilmiş bir hükümdür ve zarar sigortaları bölümünde düzenlenmemesi sistem hatasıdır⁷. Hükümde geçen “zararları tazmin” ve “tazminat” ibareleri, hükmün zarar sigortaları açısından düzenlendiğini göstermektedir. Burada TTK m. 1429 hükmünün genel hükümler kısmında düzenlenmesinden iki yorum yapılabilir. İlk olarak hükümde geçen ibarelerinden hareketle, hükmün zarar sigortaları bölümünde düzenlenmesi gerektiği; ikinci olarak, hükümde geçen ibarelerin hatalı yazıldığı, diğer bir ifadeyle hükmün can sigortalarını kapsayacak şekilde kaleme alınmadığı ifade edilebilir⁸.

III. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA SİGORTA ETTİREN VEYA SİGORTALININ HUKUKEN FİİLLERİNDEN SORUMLU KİŞİLER

A. İSVİÇRE HUKUKUNDA

İsviçre Sigorta Sözleşmesi Kanunu (*Bundesgesetz über den Versicherungsvertrag-SVVG*) m. 14 hükmünde, TTK m. 1429/1 hükmüne benzer bir düzenleme bulunmaktadır. SVVG Art 14, dört fıkradan oluşmaktadır. Anılan hükmün birinci fıkrasından sigorta ettiren veya sigortalının, sigorta olayını⁹

kasten gerçekleştirmesi; ikinci fıkrasında ise, bu kişilerin sigorta olayını ağır ihmali ile gerçekleştirmesi düzenlenmiştir.

SVVG Art. 14’ün üçüncü ve dördüncü fıkrasında sigorta ettiren veya sigortalıyla birlikte yaşayan ev halkı ve sigorta ettiren veya sigortalının fiillerinden sorumlu olan kişilerden bahsedilmiştir. Üçüncü fıkrada anılan kişilerin kasıt veya ağır ihmali ile gerçekleşen rizikolardan dolayı sigortacının kusuru oranında indirim gitmesi; dördüncü fıkrada ise, bu kişilerin hafif ihmali nedeniyle gerçekleşen rizikolardan dolayı sigortacının tazminat borcunda indirim olmayacağı düzenlenmiştir. Üçüncü ve dördüncü paragraflarda ayrıca sigorta ettiren veya sigortalının, birlikte yaşadıkları kişiler ile fiillerinden sorumlu kişilere karşı denetim ve gözetim yükümlüğünde veya bu kişilerin istihdamında ağır ihmali (üçüncü fıkra) veya hafif ihmali (dördüncü fıkra) aranmıştır.

SVVG Art 14 Art. 3’te üçüncü kişilerin davranışları iki grup şeklinde düzenlenmiştir. İlk grupta, sigorta ettiren veya sigortalı ile birlikte yaşayan ev halkı; ikinci grupta ise, sigorta ettiren veya sigortalının fiillerinden sorumlu kişiler yer almaktadır. Görüldüğü üzere hukuken fiillerinden sorumlu olma bakımından, SVVG Art. 14 hükmü, TTK m. 1429 hükmünden farklı şekilde düzenlenmiştir. SVVG Art. 14 hükmünde sigorta ettiren veya sigortalının birlikte yaşadığı ev halkı ve fiilen sorumlu olan kişiler düzenlenmişken; TTK m. 1429/1’de sadece sigorta ettiren, sigortalı veya lehtarın hukuken fiillerinden sorumlu olan kişiler düzenlenmiştir¹⁰.

İsviçre öğretisinde birlikte yaşayan kişiler, sıfatlarına bakılmaksızın, ev halkına katılmış olan, diğer bir ifadeyle ev yönetimine, ortak bir ev ve ortak bir tüketim ile etki eden tüm kişiler olarak belirtilmiş-

⁷ **Kender**, Rayegân (2005), ‘Türk Ticaret Kanunu Taslağı’nın Sigorta Hukukuna İlişkin Hükümleri Hakkında Düşünceler’ Sigorta Hukuku Dergisi, Özel Sayı 1, Türk Ticaret Kanunu Taslağı, s. 16. TTK m. 1429/1 hükmüne ilişkin eleştiriler için bkz. **Taşkın**, Melda (2019) Krediyeye Bağlı Hayat Sigortası Sözleşmesi, On İki Levha, s. 374 vd.

⁸ Ünán, hükümde geçen zarar ifadesinden hareketle, hükmün can sigortalarına uygulanmayacağına işaret etmiş ve TTK m. 1429’un ya düzenleme yerinin ya da içeriğinin yanlış olduğunu belirtmiştir. **Ünan**, C. I, s. 298. Ayrıca bkz. **Avcı**, Zehra (2021) Rizikonun Gerçekleşmesinde Kusurun Sigorta Tazminatı ve Sigorta Bedelinin Ödenmesine Etkisi, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 42.

⁹ İsviçre hukukunda riziko, “*das Risiko/die risiken*” veya “*das gefahr*” kavramları ile ifade edilmiştir. Bunun yanında İsviçre Sigorta Sözleşmesi Kanunu m. 10, 10a, 14, 15, 29, 35d hükümlerinde bahsedilen ve korkulan olay anlamına gelen “*befürchtete Ereignis*” ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. Anılan ifade esasında sigortalı olayını ifade etmekte olup, gerçekleşmesi durumunda sigortacının sigorta tazminatı veya sigorta bedeli ödemekle yükümlü olacağını ifade etmektedir. Bu hususta bkz. **Dolar**, Neyzen Fehmi (2022), “İsviçre’de Sigorta Sözleşmesi Hakkında

Federal Kanun’da Yapılan (Kısmi) Reform Üzerine Bir İnceleme” Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel Sayı, C: 12, s. 533 dn. 22; **Orbay Ortaç**, s. 87. “*Versicherungsfall*” kavramı İsviçre Sigorta Sözleşmesi Kanunu’nda yer almamış olup, Alman Sigorta Sözleşmesi Kanunu’nda geçmektedir. “*Versicherungsfall*” (sigorta olayı) sigortalanan rizikonun gerçekleşmesini ifade etmektedir. Bkz. **Şenocak**, Kemal (2000) Mesleki Sorumluluk Sigortası, Ankara, Turhan, s. 111-112. Nitekim Sayhan’da menfaat kavramına ilişkin açıklamalarında “*Das Befürchtete Ereignis*” kavramını sigortalı için belirli bir zarara sebep olabilecek belirli bir olay olarak ifade etmiştir. **Sayhan**, İsmet (2001) Sigorta Sözleşmesinin Konusu, Ankara, Yetkin, s. 35.

¹⁰ **Küçük**, s. 41.

tir¹¹. Birlikte yaşayan kişilerin niteliği gereği süreklilik arz etmesi gerekmektedir¹². Bu nedenle kısa süreli ziyaretçiler ve ortak yemek servisi olmadan, bir odayı kiralayan kiracılar veya birden fazla kişinin birlikte oturmak amacıyla bir yeri kiralamaları bu kapsamda değerlendirilmemektedir¹³. Aile üyeleri, üvey çocuklar, hizmet personelleri veya emekliler, ev halkı kapsamına girmektedir¹⁴. İsviçre öğretisinde bir görüş, birlikte yaşayan kişilerin, İsviçre Medeni Kanunu (*Schweizerisches Zivilgesetzbuch-ZGB*) Art. 331 kapsamında, ev yönetim yetkisi altında bulunan kişilerden olması gerektiğini belirtmiştir¹⁵. Diğer bir görüş ise, bu yorumun, SVVG Art. 14/3 hükmünün lafzını aştığını ve SVVG Art. 14/3'te düzenlenen sigorta ettiren ve sigortalının kusuru ile aile içi birlikteliğe ilişkin hususların karıştırıldığını ifade etmiştir¹⁶.

Sigorta ettiren veya sigortalının fiillerinden sorumlu kişilerin¹⁷ ise, adam çalıştırmanın sorumlulu-

ğuna ilişkin İsviçre Borçlar Kanunu (*Schweizerische Obligationenrecht-OR*) Art. 55 anlamında çalışanlar veya yardımcı kişiler olduğu ifade edilmektedir¹⁸. Bu kişilerin, fiillerinden sorumlu kişi olarak kabul edilmesinin nedeni, SVVG Art. 14/3'te öngörülen hukuki sonuç ile sigorta ettirenin/sigortalının, birlikte yaşayan kişiler veya fiilinden sorumlu kişiler üzerindeki gözetim yükümlülüğü veya istihdamı arasında bağlantı olmasıdır¹⁹. Bu kişiler özellikle iş faaliyetini yerine getiren işçilerdir²⁰. Kiracı haricinde, sigortalı eşyanın yetkili kullanıcısı sigortalının hizmetindeyse yardımcı kişi olarak kabul edilir²¹. Ancak yardımcı kişilerin sorumluluğunun düzenlendiği OR Art. 101'de olduğu şekilde sözleşmeye dayalı sorumluluğa tabi olan yardımcıların bu kapsamda değerlendirilmemesi gerektiği ifade edilmiştir²². Bunun gerekçesi OR Art. 101'de düzenlenen yardımcıların sigortalı olayın meydana gelmesini önleme yükümlülüğünün bulunmamasıdır²³.

Sonuç olarak TTK m. 1429/1 hükmüne benzer olan, SVVG Art. 14/3'te, davranışı sigorta ettirene isnat edilen üçüncü kişiler, birlikte yaşayan kişiler ve fiillerinden sorumlu kişiler olarak belirtilmiştir²⁴. Fiillerinden sorumlu kişiler bakımından ise, adam çalıştırmanın sorumluluğu kapsamında çalışan ve diğer yardımcı kişilerin girdiği kabul edilmiş; sözleşmeye dayalı sorumluluğa yol açan yardımcı kişiler ise bu kapsamda değerlendirilmemiştir.

B. ALMAN HUKUKUNDA

1. Öğretide

Alman hukukunda TTK m. 1429 hükmüne benzer bir hüküm olan ve sigorta ettirenin rizikoyu kas-

¹¹ **Süsskind**, Marcel in Grolimund, Pascal & Loacker, Leander D. & Schnyder, Anton K. (Editörler) (2023) *Basler Kommentar Versicherungsrechtsgesetz*, Basel, 2. Baskı, Helbing Lichtenhahn Verlag, Art. 14, Rn. 34; **Koenig**, Willy (1967) *Schweizerisches Privatversicherungsrecht*, 3. Baskı, Bern, Verlag Herbert Lang & Cie, s. 297; **Roelli**, Hans & **Keller**, Max & **Tännler**, Karl (1968) *Kommentar zum Schweizerischen Bundesgesetz über den Versicherungsvertrag vom 2. April 1908*, Band I: Die allgemeinen Bestimmungen, Art. 1-47, Bern, 2. Baskı, K. J. Wyss, s. 243; **Sieber**, Philipp & **Hüsser**, Heinz in Fischer, Willi & Luterbacher, Thierry (Editörler) (2016) *Kommentar zu den schweizerischen Haftpflichtbestimmungen*, Zürich, 1. Baskı, Dike Verlag AG, s. 2403, Rn. 101; **Küçük**, s. 41. Kılıçoğlu'na göre, aile birliği içinde yaşayan kimselerin, sigortalı ile aynı çatı altında yaşamaları gerekir. Bu kimselerin kapsamına ise, sigortalının karısı, çocukları, torunları, ebeveynleri, kardeşleri girer. Bkz. **Kılıçoğlu**, Ahmet (1974), 'Özel ve Sosyal Sigortalarda Halefiyet ve Rücu' S: 1, C: 31, s. 405.

¹² **BSK VVG / Süsskind**, Art. 14, Rn. 34; **Roelli & Keller**, s. 243.

¹³ **BSK VVG / Süsskind**, Art. 14, Rn. 34; **Koenig**, s. 297; **Sieber & Hüsser**, s. 2403, Rn. 102. **Çakır**, s. 57. dn. 111. İsviçre Federal Mahkemesi bir kararında, ortak kiraladıkları bir dairede, aynı odada uyuyan, ancak nadiren beraber yemek yiyen kardeşleri ev halkı olarak kabul etmiştir. Bkz. BGE 98 II 124, **BSK VVG / Süsskind**, Art. 14, Rn. 34.

¹⁴ **BSK VVG / Süsskind**, Art. 14, Rn. 34; **Koenig**, s. 297; **Roelli & Keller**, s. 244; **Sieber & Hüsser**, s. 2403, Rn. 102. **Çakır**, s. 57. dn. 111.

¹⁵ **Koenig**, s. 297; **Roelli & Keller**, s. 244.

¹⁶ **Sieber & Hüsser**, s. 2403-2404, Rn. 103. ZGB Art. 331'in uygulanacağına ilişkin, SVVG Art. 14/3'te açık bir düzenleme olmadığına ilişkin bkz. **BSK VVG / Süsskind**, Art. 14, Rn. 34. Ayrıca bkz. **Küçük**, s. 41; **Orbay Ortaç**, s. 106.

¹⁷ Bu kişiler, sigortalının yardımcıları olarak nitelendirilmiştir. Bkz. **Kılıçoğlu**, s. 405.

¹⁸ **BSK VVG / Süsskind**, Art. 14, Rn. 35; **Sieber & Hüsser**, s. 2404, Rn. 104.

¹⁹ **BSK VVG / Süsskind**, Art. 14, Rn. 35.

²⁰ **BSK VVG / Süsskind**, Art. 14, Rn. 35; **Koenig**, s. 297; **Roelli & Keller**, s. 244.

²¹ **BSK VVG / Süsskind**, Art. 14, Rn. 35.

²² **BSK VVG / Süsskind**, Art. 14, Rn. 35; **Sieber & Hüsser**, s. 2404, Rn. 105.

²³ **BSK VVG / Süsskind**, Art. 14, Rn. 35; **Koenig**, s. 297.

²⁴ Üçüncü kişilerin, SVVG Art. 14/3'te kesin bir şekilde belirlendiğine ve bu kişilerin kapsamının genişletilemeyeceğine ilişkin bkz. **BSK VVG / Süsskind**, Art. 14, Rn. 35; **Sieber & Hüsser**, s. 2404, Rn. 107. Luzern Obergericht, 29.06.2007, LGVE 2007 I, Nr. 27, s. 62.

ten veya ağır ihmali ile gerçekleştirmesini düzenleyen Alman Sigorta Sözleşmesi Kanunu (*Gesetz über den Versicherungsvertrag-VVG*) VVG §81 hükmünde²⁵, üçüncü kişinin davranışlarına ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle Alman hukukunda sigorta ettiren veya sigortalının fiillerinden sorumlu tutulan kişiler, sigorta hukukuna özgü olarak temsilci (*Repräsentant*)²⁶ kavramıyla açıklanmıştır²⁷. Temsilci kavramı bakımından bir tanım yapılmamış, bu kavramın açıklanması öğreti ve yargı kararlarına²⁸ bırakılmıştır. Bunun nedeni, sigorta ettirenin temsiline özgülünen belirleyici kriterlerin münferit her bir olay için karşılanamayacak olmasıdır²⁹. Dolayısıyla VVG bakımından kanun koyucu, temsilciyi tanımlayan bir düzenleme yerine sorunun özellikle yargı kararlarına bırakılmasını tercih etmiştir. Ancak belirtmek gerekir, 2008 tarihli Alman Sigorta Sözleşmeleri Kanunu'nda temsilciye ilişkin bir tanımın da yapılabileceği öğretide³⁰ ifade edilmiştir.

Alman öğretilinde, sigorta hukuku anlamındaki temsilci bakımından yasal temsilcinin ve yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluğun düzenlendiği Al-

man Medeni Kanunu (*Bürgerliches Gesetzbuch-BGB*) §278 hükmünün, sigorta hukuku bakımından uygulanması tartışılmıştır. Anılan hükmün ilk cümlesinde, borçlunun, yasal temsilcisinin veya borcu ifa eden yardımcı kişilerin kusurundan, kendi kusuru gibi aynı derecede sorumlu olacağını düzenlemiştir³¹. Bu hükmün üçüncü kişilerin davranışları bakımından sigorta hukuku anlamındaki temsilci açısından uygulanıp uygulanmayacağı, VVG §28 bakımından tartışılmış ve VVG §28 hükmünde bir külfet (*obliegenheit*) düzenlendiği, BGB §278'de ise yükümlülük (*pflicht*) öngörüldüğü belirtilerek, BGB §278'in VVG §28 açısından uygulanmayacağı ifade edilmiştir³². Tartışmanın devamında TTK m. 1429 hükmüne benzer şekilde düzenlenen VVG §81 hükmü açısından da konu ele alınmış ve öğretilde hakim görüş, Alman Medeni Kanunu'nun borç ilişkisi kapsamında yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluğu düzenleyen BGB §278 hükmünün, VVG §81 bakımından da uygulanmayacağını ifade etmiştir³³. Buna ge-

²⁵ VVG §81 şu şekildedir:

"(1) Der Versicherer ist nicht zur Leistung verpflichtet, wenn der Versicherungsnehmer vorsätzlich den Versicherungsfall herbeiführt.

(2) Führt der Versicherungsnehmer den Versicherungsfall grob fahrlässig herbei, ist der Versicherer berechtigt, seine Leistung in einem der Schwere des Verschuldens des Versicherungsnehmers entsprechenden Verhältnis zu kürzen".

²⁶ Alman hukukunda temsilci kavramını karşılamak üzere sigorta hukukuna özgü olarak "*Repräsentant*" kavramı kullanılmakla birlikte, temsilcinin davranışlarından sorumluluğu anlamına gelen "*Repräsentantenhaftung*" kavramının da kullanıldığı görülmektedir. Bkz. **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders** VVG §17 Rn. 29; **Looschelders**, Dirk (2015), 'Der Dritte im Versicherungsvertragsrecht, Recht und Schaden' S: 12, s. 589; **Şenocak**, Vecibe, s. 95. "*Repräsentantenhaftung*" kavramının hatalı bir şekilde kullanıldığına ilişkin bkz. **Wandt** Versicherungsrecht Rn. 671.

²⁷ **BK/Dörner**, Einleitung Rn. 91; **Felsch**, Joachim in Rüffer, Wilfried & Halbach, Dirk & Schmikowski, Peter (Editörler) (2020) Versicherungsvertragsgesetz, Baden-Baden, 4. Baskı, Nomos, VVG §28 Rn. 109; **Langheid & Wandt & Wandt**, VVG §28 Rn. 114.

²⁸ **Bruck & Möller & Baumann** VVG §81 Rn. 109.

²⁹ Gesetzentwurf der Bundesregierung, BT-Drucks 16/3945, zu §81, s. 79. **Bruck & Möller & Baumann** VVG §81 Rn. 109; **Langheid & Wandt & Looschelders** VVG §81 Rn. 118; **Pohlmann**, Petra in Looschelders, Dirk & Pohlmann, Petra (Editörler) (2023) VVG-Versicherungsvertragsgesetz Kommentar, Köln, 4. Baskı, Carl Heymanns Verlag, VVG §28 Rn. 70.

³⁰ **Bruck & Möller & Baumann** VVG §81 Rn. 110.

³¹ BGB §278 hükmüne ilişkin bkz. **Yünlü**, Semih (2019) Yardımcı Kişilerin Fiillerinden Sorumluluk, İstanbul, On İki Levha, s. 16. BGB §278 ilk cümlesi şu şekildedir; "*Der Schuldner hat ein Verschulden seines gesetzlichen Vertreters und der Personen, deren er sich zur Erfüllung seiner Verbindlichkeit bedient, in gleichem Umfang zu vertreten wie eigenes Verschulden*".

³² **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders** VVG §17 Rn. 23.

³³ **Grundmann**, Stefan in Säcker, Franz Jürgen & Rixecker, Roland & Oetker, Hartmut & Limperg, Bettina (Editörler) (2022) Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band II, Schuldrecht - Allgemeiner Teil I, München, 9. Baskı, Verlag C.H. Beck, BGB §278 Rn. 11; **HK-VVG/Joachim Felsch** VVG §28 Rn. 109; **HK-VVG/Christoph Karczewski** VVG §81 Rn. 67; **Rixecker**, Roland in Langheid, Theo & Rixecker, Roland (Editörler) (2022) Versicherungsvertragsgesetz mit Einführungsgesetz und VVG Informationspflichtenverordnung Kommentar, München, 7. Baskı, C.H. Beck, VVG §28 Rn. 38; **Langheid & Rixecker & Langheid** VVG §81 Rn. 18; **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 25-26. Bu noktada karşıt görüş BGB §278 hükmünün yükümlülüklerle aykırılık hâlinde uygulanabileceğini belirtmiştir. Ancak sigortanın amacı hükmün sınırlı bir şekilde uygulanmasını gerektirmektedir. Bkz. **Heiss**, Helmut in Bruck, Ernst & Möller, Hans (Editörler) (2022) Versicherungsvertragsgesetz Großkommentar, Band 2 §§19-73, Berlin, 10. Baskı, Verlag De Gruyter, VVG §28 Rn. 93; **Armbrüster**, Christian in Pröls, Erich, R. & Martin, Anton (Editörler) (2021) Versicherungsvertragsgesetz mit Nebengesetzen, Vertriebsrecht und Allgemeinen Versicherungsbedingungen, München, 31. Baskı, C.H. Beck, VVG § 28 Rn. 95; **Looschelders & Pohlmann & Pohlmann**, VVG §28 Rn. 64. Alman hukukunda ifa yardımcısı kavramı yerine, sigorta hukuku alanında temsilci kavramının kullanıldığına ilişkin bkz. **Ünan**, Samim (1998), 'Kara Sigortalarda Sigorta Ettirenin Görevleriyle İlgili Bazı Sorunlar' SHD, S: 1, s. 110.

rekçe olarak, VVG §81 hükmünün sigorta ettirenin rizikodan kaçınmaya yönelik bir yükümlülüğün ihlaliyle bağlantılı olmadığı ve BGB §278'de öngörülen tüm yardımcı kişilerin sorumluluğundan sigorta ettirenin sorumlu tutulmasının, sigorta himayesini sigortanın amacına aykırı olarak kısıtlayacağı gösterilmiştir³⁴. Zira sigorta ettirenin, sigorta korumasından faydalanamayacağı korkusu olmadan, sigortalı malın bakımını yardımcı kişilere bırakmasında haklı bir menfaati bulunmaktadır³⁵. Bu nedenle sigorta ettirenin bütün yardımcı kişilerin kusurundan dolayı BGB §278 gereğince sorumlu tutulması, sigorta sözleşmesinin amacına aykırı olacaktır³⁶.

Alman Federal Mahkemesi tarafından verilen 21.04.1993 tarihli kararda temsilci bakımından şu sonuca varılmıştır³⁷: “*Temsilci, sigorta edilen rizikonun faaliyet alanında, temsil veya benzeri ilişki nedeniyle sigorta ettirenin yerini alan ve tamamen önemsiz olmayacak derecede sigorta ettiren gibi davranmaya yetkili kişidir*”. Üçüncü kişinin sigorta sözleşmesi kapsamındaki hak ve yükümlükleri kullanmasının eklenmesine gerek yoktur³⁸.” Üçüncü kişinin sigorta

ettiren adına önemsiz olmayacak derecede hareket etmesi riziko yönetimi (*Risikoverwaltung*); sigorta sözleşmesinden doğan hak ve yükümlülükleri devretmesi ise, sözleşme yönetimi (*Vertragsverwaltung*) olarak adlandırılmaktadır. Görüldüğü üzere bu kararda riziko ve sözleşme yönetiminin bir tanesinin yerine getirilmesinin temsilci sayılabilmek için yeterli olduğu belirtilmiştir³⁹. Sonuç olarak Alman yargı kararlarına göre, riziko yönetimi veya sözleşme yönetiminin devredilmesi, temsilci sıfatının kazanılması bakımından yeterli olacaktır.

VVG §86 (3) hükmünde, sigortacının, zararın meydana geldiği anda, rizikonun gerçekleşmesine kasıtlı olarak neden olmayan, birlikte yaşadığı kişilere karşı, rücu hakkının olmadığı düzenlenmiştir. Öğretide bu hükmün mefhumu muhalifinden hareketle birlikte yaşayan kişilerin rizikoyu kasten gerçekleştirmeleri hâlinde, sigortacının bu kişilere karşı rücu hakkını kullanacağı, dolayısıyla “*sigorta ettirenin birlikte yaşadığı kimselerin*” temsilci olarak kabul edilebileceği belirtilmiştir⁴⁰. Kanaatimizce Alman hukukunda temsilci kavramı açısından Yargı kararlarında belirtilen esaslar dikkate alınmalı ve birlikte yaşayan kişiler bu esasları sağlıyorsa temsilci sayılmalıdır. Zira VVG §86 (3) hükmü, sigortacının birlikte yaşayan kişilere karşı rücu hakkını düzenlemiş olup, bu kişilerin davranışlarını sigorta ettirene isnat etme amacı taşımamaktadır. Nitekim sigortacının rücu hakkını kullanabileceği kişiler ile sigorta hukuku anlamındaki temsilci farklı kişiler olabilir.

findan verilen ilk kararlarda sigorta ettirenin yerini alan üçüncü kişi bakımından, sadece aradaki ilişkinin “*temsilci veya benzeri ilişki*” olması aranmış, daha sonra verilen kararlarda günümüzdeki temsilci kavramının tanımı yapılmıştır. BGH, Urteil vom 26-04-1989 - IVa ZR 242/87 (Köln), NJW 1989, 1861. Riziko ve sözleşme yönetiminin bir arada olması gerektiğini belirten bu kararın uygulanabilir olmadığına ilişkin bkz. **Knappmann**, NJW, 3148-3149. Temsilci kavramının yargı kararlarındaki gelişimi için bkz. **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 30-31. Riziko ve sözleşme yönetiminin birlikte aranmasına ilişkin kararlarda değişikliğe gidilmiş ve sadece bir tanesinin devredilmesinin temsilcilik sıfatı açısından yeterli olduğu belirtilmiştir. Söz konusu değişikliğin yerinde olduğuna ilişkin bkz. **Knappmann**, NJW, 3148.

³⁴ **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 23. Nitekim sigorta ettirenin, bütün ifa yardımcılarından sorumlu olmayacağını reddetmek sorunu çözmekte ve sigorta ettirenin davranışlarından sorumlu olduğu üçüncü kişilerin belirlenmesi gerekmektedir. Bkz. **Yener**, Merve İrem (2020) Sigorta Sözleşmelerinde Rizikonun Ağırlaşması, Ankara, Seçkin, s. 323.

³⁵ **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 25.

³⁶ **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 25; **BK/Beckmann**, §61 Rn. 46. Ayrıca bkz. **Knappmann**, NJW, 3147. BGB §278 hükmünün uygulanmama nedeni olarak belirtilen külfet (*obliegenheit*) ve yükümlülük (*pflicht*) ayrımına ilişkin gerekçe esasında yüzeysel kalmaktadır. Sigorta ettirenin sigorta sözleşmesi yapmasındaki amaç, üçüncü kişilerin iş ve riziko alanındaki davranışlarından korunmak istemesidir. BGB §278'in uygulanması ise, bu amaca ters düşecektir. Bkz. **HK-VVG/Joachim Felsch** VVG §28 Rn. 109.

³⁷ BGH, Urteil vom 21-04-1993 - IV ZR 34/92 (Köln), NJW 1993, 1862.

³⁸ **Bruck & Möller & Baumann** VVG §81 Rn. 111; **BK/Schwintowski** §6 Rn. 207-208; **Höra**, Knut & **Schubach**, Arno (2022) Münchener Anwaltshandbuch Versicherungsrecht, München, 5. Baskı, C.H. Beck, §2 Rn. 363; **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 40; **MüKoBGB/Grundmann** BGB §278 Rn. 11. Alman hukukunda temsilci kavramının tanımı yargı kararlarının etkisiyle zaman içinde önemli değişiklik göstermiştir. Gerçekten başlangıçta temsilci, sigorta edilen rizikonun faaliyet alanında temsil veya benzeri ilişki nedeniyle sigorta ettirenin yerini alan kişi olarak ifade edilmiştir. Bkz. **Langheid & Rixecker & Langheid** VVG §81 Rn. 19. Alman İmparatorluk Yüksek Mahkemesi tara-

³⁹ **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 31; **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 40; **Looschelders & Pohlmann & Pohlmann**, VVG §28 Rn. 75; **Ünan**, C. I, s. 124; **Wandt** Versicherungsrecht Rn. 671; **Yener**, s. 324.

⁴⁰ **Orbay Ortaç**, s. 105.

Yargı kararlarından hareketle temsilcilik sıfatı için üç şart bulunmaktadır⁴¹. Bunlar, (1) sigorta edilen rizikonun iş alanında faaliyette bulunulmalı, (2) sigorta ettiren ile temsilci arasında temsil veya benzeri ilişki bulunmalı, (3) temsilci sigorta ettiren adına önemsiz olmayacak şekilde sigorta ettiren hesabına hareket etmelidir. Öncelikle üçüncü kişi, rizikoya ait iş alanında faaliyette bulunmalıdır. Buradaki iş alanı, sadece sigorta ettirenin iş alanı olarak anlaşılmamalıdır. Sigorta ettirenin yerine geçen üçüncü kişilerin rizikoya ait alanı gibi, diğer özel alanları da, iş alanı kapsamında olabilir⁴². Sigorta ettiren üçüncü kişiye belirli bir iş alanı ile yetki vermişse, üçüncü kişinin temsilcilik yetkisi kendisine verilen iş alanı ile sınırlı olacak ve bu alan genişletilemeyecektir⁴³.

İkinci olarak, sigorta ettiren ile üçüncü kişi arasında temsil veya benzeri bir ilişki bulunmalıdır. Burada sigorta hukuku bakımından temsilci sayılmak için, üçüncü kişiye hukuki işleme dayalı temsil yetkisinin verilmesi zorunlu bir şart değildir⁴⁴. Nitekim bir kişinin hukuki işleme dayalı bir temsilci olarak atanması da, o kişinin sigorta hukuku bakımından temsilci sayılmasına neden olmaz⁴⁵. Temsilcinin sigorta ettirenin beyanı veya varsayılan iradesine göre hareket edip etmediği önem arz etmez⁴⁶. Ancak üçüncü kişiye riziko yönetimi çerçevesinde, rizikonun kontrol edilebilmesi amacıyla ilgili sözleşmelerin kurulmasına yönelik temsil yetkisi verilmesi, sigorta hukuku anlamındaki temsilcilik sıfatının kazanıldığına delalet edebilir⁴⁷.

a. Riziko Yönetimi

Üçüncü kişi, temsil veya benzeri ilişki içerisinde, rizikoya ait iş alanında faaliyette bulunuyorsa, riziko yönetimin devri ile bu kişi temsilci sıfatını kazanacaktır. Bu durumda üçüncü kişinin sigorta ettirenin, sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerini kullanmak için yetkilendirilmiş olması gerekli değildir⁴⁸. Riziko yönetiminin devri için öncelikle mal sigortalarında sigortalı eşyanın zilyetliğinin devredilmesi gerekir⁴⁹. Zilyetliğini devri için, sigorta ettiren, sigortalı eşyanın tasarruf yetkisi ile sorumluluğunu tamamen üçüncü kişiye bırakmalıdır⁵⁰. Ancak sadece zilyetliğin devri, temsilci sayılmak için yeterli olmayacaktır⁵¹. Sigorta konusu eşyanın zilyetliğinin bırakılmasının yanında, üçüncü kişi, riziko ile ilgili olarak sigorta ettiren adına önemsiz olmayacak derecede bağımsız hareket etme yetkisine sahip olmalıdır⁵². Üçüncü kişinin sigorta ettiren adına hareket yetkisine sahip olması, üçüncü kişinin temsil veya benzeri ilişki nedeniyle sigorta ettirenin yerini almasına karşılık gelmektedir⁵³. Üçüncü kişi ile sigorta ettirenin, sigortalı eşyayı aynı ölçüde birlikte kullanması temsilci sıfatının kazanılması bakımından yeterli değildir⁵⁴. Örneğin, ev eşyası ve konut sigortalarında aile üyeleri, eşler ve birlikte yaşayan kişilerin ortak kullanımında, sigorta ettiren, rizikonun yönetimi ve kullanımından geri çekilmediği için anılan kişiler temsilci olarak kabul edilmemektedir⁵⁵.

Sigorta ettirenin zilyetliği kısa ve geçici bir süre ile bırakması, bu durum tekrar etse dahi temsilcilik

⁴¹ **Looschelders & Pohlmann & Pohlmann**, VVG §28 Rn. 73. Bu şartların kümülatif olarak aranacağına ilişkin bkz. **Şenocak**, Temsilci, s. 194.

⁴² **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 37; **Şenocak**, Temsilci, s. 195.

⁴³ BGH, Urteil vom 14. 3. 2007 - IV ZR 102/03 (OLG Köln); **Bruck & Möller & Baumann** VVG §81 Rn. 112; **Looschelders & Pohlmann & Pohlmann**, VVG §28 Rn. 72; **Wandt** Versicherungsrecht Rn. 672.

⁴⁴ **Bruck & Möller & Baumann** VVG §81 Rn. 114; **Langheid & Wandt & Looschelders** VVG §81 Rn. 122; **Looschelders**, s. 589; **Looschelders & Pohlmann & Pohlmann**, VVG §28 Rn. 73; **Römer**, s. 251; **Şenocak**, Temsilci, s. 195; **Yener**, s. 324.

⁴⁵ **Bruck & Möller & Baumann** VVG §81 Rn. 111; **Looschelders & Pohlmann & Pohlmann**, VVG §28 Rn. 73; **MAH VersR / Höra & Schubach** §2 Rn. 364. Ayrıca bkz. **Şenocak**, Temsilci, s. 195.

⁴⁶ **BK/Schwintowski** §6 Rn. 212; **HK-VVG/Joachim Felsch** VVG §28 Rn. 121; **Looschelders & Pohlmann & Pohlmann**, VVG §28 Rn. 73.

⁴⁷ **Bruck & Möller & Baumann** VVG §81 Rn. 114.

⁴⁸ **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 42.

⁴⁹ **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 39; **Şenocak**, Temsilci, s. 196.

⁵⁰ BGH VersR 1989, 737; **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 39; **Bruck & Möller & Baumann** VVG §81 Rn. 115; **BK/Schwintowski** §6 Rn. 211.

⁵¹ BGH, Urteil vom 14. 5. 2003 - IV ZR 166/02 (OLG Jena). **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 41; **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 40; **Looschelders & Pohlmann & Pohlmann**, VVG §28 Rn. 73.

⁵² **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 41; **BK/Schwintowski** §6 Rn. 211; **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 41; **Looschelders**, s. 589.

⁵³ **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 41; **Looschelders**, s. 589.

⁵⁴ **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 39; **Bruck & Möller & Baumann** VVG §81 Rn. 115; **Şenocak**, Temsilci, s. 197.

⁵⁵ **MAH VersR / Höra & Schubach** §2 Rn. 364.

sıfatı için yeterli değildir⁵⁶. Bu kapsamda sigortalı eşyanın fiili kontrolü, üçüncü kişinin sigortalı eşyayı tek başına kullanması ve sigortalı eşyanın korunmasına ilişkin ekonomik bir menfaat, genellikle temsilci sıfatına işaret etmektedir⁵⁷. Riziko yönetiminin önemli kısıtlama ve çekinceler olmaksızın, temsilciye devredilmiş olması gerekir⁵⁸.

Sigorta hukuku anlamında temsilcinin riziko yönetimini üstlenmesi, rizikonun gerçekleşmesi ile sona ermez⁵⁹. Riziko yönetiminin üstlenilmesi, temsilcinin neden olduğu rizikodan kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesini de kapsayacaktır⁶⁰.

b. Sözleşme Yönetimi

Üçüncü kişi, temsil veya benzeri bir sözleşme kapsamında, sigorta sözleşmesinin yönetiminden sorumlu olarak, temsilci sıfatını kazanabilir⁶¹. Sözleşme yönetimi, sigorta ettirenin sigorta sözleşmesinden doğan hak ve/veya yükümlülükleri, üçüncü bir kişiye devretmesi anlamına gelir⁶². Sözleşme yönetimi kapsamında sigortalı menfaatin zilyetliğinin devredilmesi önemli değildir⁶³. Bu devir üçüncü kişinin sigorta ettirenin yerini alacak kadar kapsamlı ise, üçüncü kişi sigorta ettirenin temsilcisi sıfatı elde edecektir⁶⁴. Üçüncü kişinin önemli sayılmayacak hak ve/veya yükümlülükleri kullanma yetkisine sahip olması temsilcilik bakımından yeterli

değildir⁶⁵. Sözleşme yönetimi üçüncü kişiye, rizikonun gerçekleşmesinden sonraki süre için devredilse dahi temsilcilik sıfatı kazanılacaktır⁶⁶.

2. Yargı Kararlarında

Alman hukukunda üçüncü kişinin sigorta hukuku bakımından temsilci olup olmadığına ilişkin birçok karar bulunmaktadır. Bu kararlara bakıldığında, eşler ve birlikte yaşayan kişiler temsilci olarak kabul edilmemektedir⁶⁷. Aile üyesinin temsilci olarak kabul edilebilmesi için rizikoyu uzun bir süre taşıması ve sigorta ettiren adına önemsiz olmayacak derecede hareket etmesi gerekir⁶⁸. Örneğin baba, askere giden oğlunun restoranını uzun süre işletiyor ve onun adına hareket ediyorsa, baba temsilci sıfatına sahiptir⁶⁹. Kira ilişkilerinde, kiracının temsilci sıfatına sahip olmadığı kabul edilir⁷⁰. Zira kira sözleşmesi gereğince, zilyetliğin devri tek başına temsilci sayılmak için yeterli değildir. Bunun yanında ev sahibi, sigorta konusu menfaatin (ev veya işyeri) bakımını kendisi yapmaya devam etmekte olup⁷¹, riziko yönetimi tam olarak kiracıya geçmemiştir.

⁵⁶ BGH, Urteil vom 10.07.1996 - IV ZR 287/95 (Köln). **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 40; **Bruck & Möller & Baumann** VVG §81 Rn. 115; **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 41; **Looschelders & Pohlmann & Pohlmann**, VVG §28 Rn. 73; **Römer**, s. 251.; **Şenocak**, Temsilci, s. 197.

⁵⁷ **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 41; **Looschelders & Pohlmann & Pohlmann**, VVG §28 Rn. 73.

⁵⁸ **Bruck & Möller & Baumann** VVG §81 Rn. 111.

⁵⁹ **Bruck & Möller & Baumann** VVG §81 Rn. 118.

⁶⁰ **Bruck & Möller & Baumann** VVG §81 Rn. 118.

⁶¹ **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 44; **Looschelders & Pohlmann & Pohlmann**, VVG §28 Rn. 74.

⁶² **BK/Schwintowski** §6 Rn. 210; **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 43; **Şenocak**, Temsilci, s. 198; **Ünan**, C. I, s. 124; **Yener**, s. 324.

⁶³ **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 44.; **Şenocak**, Temsilci, s. 198. Sözleşme yönetiminin devri, sigortalı mal üzerindeki hakimiyetten bağımsız olarak, üçüncü kişiye temsilci sıfatını kazandıracaktır. Bkz. **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 40.

⁶⁴ **BK/Schwintowski** §6 Rn. 210; **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 43.

⁶⁵ **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 43; **Şenocak**, Temsilci, s. 198. Sözleşme yönetiminin üçüncü kişiye bırakılan kısmının, sigorta ettiren yerine üçüncü kişinin suçlanmasına olanak verecek derecede anlamlı olmasının yeterli olduğuna ilişkin bkz. **Ünan**, C. I, s. 125.

⁶⁶ **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 43; **Looschelders & Pohlmann & Pohlmann**, VVG §28 Rn. 74; **Knappmann**, Ulrich (1997), 'Zurechnung des Verhaltens Dritter zu Lasten des VN' VersR, s. 262, 267.

⁶⁷ BGH, Urteil vom 4.5.1994 - IV ZR 298/93 (Frankfurt/M.), r + s 1994, 284; OLG Karlsruhe, Urteil vom 18. 1. 2013 - 12 U 117/12, r+s 2013, 121. Ayrıca bkz.; **BK/Schwintowski** §6 Rn. 215; **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 44; **Looschelders**, s. 589; **Looschelders & Pohlmann & Pohlmann**, VVG §28 Rn. 76; **Wandt** Versicherungsrecht Rn. 672. Eş bakımından bkz. **Yener**, s. 325-326.

⁶⁸ **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 44.

⁶⁹ BGH, Urteil vom 19-06-1991 - IV ZR 169/90 (Köln), NJW-RR 1991, 1307. **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 44.

⁷⁰ BGH, Urteil vom 26-04-1989 - IVa ZR 242/87 (Köln), NJW 1989, 1861. **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders** VVG §17 Rn. 70; **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 45; **Looschelders**, s. 589; **Yener**, s. 326. Kiracı, sigorta konusu eşyayı zilyetliğinde bulundurduğu sürece, kiracının menfaati ile sigorta ettirenin menfaati uyuşmayabilir. Bu nedenle kiracının kasit veya ağır ihmeline ilişkin davranışlarından kaynaklanan zararın sigorta himayesi kapsamında olmasında, sigorta ettirenin korunmaya değer bir menfaati bulunmaktadır. Bkz. **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 70.

⁷¹ **Looschelders**, s. 589.

Davaya konu bir olayda baba işletmeyi oğluna devretmiş, ancak fiili olarak işletmeye devam etmiştir. Bu olayda mahkeme tarafından riziko yönetiminin babada bulunduğundan bahisle, babanın temsilci olduğuna karar verilmiştir⁷². Ancak bir işletme müdürü ve idarecisi, karar alma yetkisinin az olması nedeniyle temsilci olarak kabul edilmemiştir⁷³. Bunun yanında inşaat projelerinde şantiye şefi temsilci olarak sayılmıştır⁷⁴.

Hukuki himaye sigortası bakımından, sigortacı tarafından görevlendirilen avukatın, sigorta ettirenin temsilcisi olup olmadığı noktasında yargı kararları bakımından görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Alman Yüksek Eyalet Mahkemesi tarafından verilen eski tarihli bir kararda görevlendirilen avukat bakımından sigorta ettirenin temsilcisi olduğu belirtilmişken⁷⁵, Alman Federal Mahkemesi'nin yeni tarihli kararında avukatın sigorta ettirenin temsilcisi olmadığı belirtilmiştir⁷⁶. Temsilci olmadığını belirten kararın gerekçesine göre, hukuki himaye sigortası, mal sigortalarında olduğu gibi rizikonun yönetimi ile ilgili değildir. Sözleşme yönetimi açısından bakıldığında ise, avukata, sigorta ilişkisinin kapsamlı bir yönetimi devredilmemekte, sadece münferit bir olay için temsil yetkisi verilmektedir.

Evlilik nedeniyle bir eşin, diğer eşin malları üzerinde sadece koruma ve gözetim yükümlülüğü altında olması, eşi temsilci yapmayacaktır⁷⁷.

Alman Federal Mahkemesi tarafından verilen bir kararda, kara araçları kasko sigortası bakımından, ticari temsilcinin, sigorta ettirenin temsilcisi olması gerektiği belirtilmiştir⁷⁸. Mahkeme, burada

ticari temsilci ile sigorta ettiren arasında, aracın kullanımına ilişkin yapılan sözleşmeden hareket ederek sonuca varmıştır. Sözleşmeye göre, ticari temsilcinin, aracın işletme ve trafik güvenliğinden sorumlu olması, aracı muayenesine zamanında götürmesi, aracı dikkatli sürmesi ve bakımını zamanında yaptırması, lastiklerin dış derinliğini ve genel durumunu kontrol etmesi şeklinde yükümlülükleri bulunmaktadır. Mahkeme, bu yükümlülükleri dikkate alarak, ticari temsilcinin, sigorta ettiren adına önemsiz olmayacak derecede hareket ettiğini ve sigorta ettirenin temsilcisi olduğunu kabul etmiştir. Acente bakımından da benzer esaslar belirtilerek, acentenin aracın bakımı ve trafik güvenliğinden sorumlu tutulması nedeniyle, sigorta ettirenin temsilcisi olduğu belirtilmiştir⁷⁹.

Sonuç olarak Alman hukukunda yargı kararlarına bakıldığında, sigorta hukukuna özgü temsilci kavramının ortak bir tanımının yapıldığı görülmektedir. Bu tanımdan hareketle her somut olay bakımından üçüncü kişiye riziko veya sözleşme yönetiminin devredilip devredilmediği incelenmiştir. Söz konusu inceleme yapılırken, üçüncü kişinin sigortalı mal üzerindeki durumu dikkate alınmıştır.

IV. TÜRK HUKUKUNDA SİGORTA ETTİREN VE SİGORTALININ HUKUKEN FİİLLERİNDE SORUMLU KİŞİLERİN TESPİTİ

A. HUKUKEN FİİLİNDEN SORUMLU KİŞİLERE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

1. 865 Sayılı Mülga Ticaret Kanunu'nda

865 sayılı mülga Ticaret Kanunu m. 953'e göre, *"Hilafı meşrut olmadığı surette sigortacı, sigorta ettiren veya sigortadan intifai meşrut olan kimsenin veya hukukan efalinden mesul bulunduğu eşhasın kusurlarından mütevellit hasaratı zamin olur. Fakat hiç bir halde sigortacı sigorta ettiren veya sigortadan intifai meşrut olan kimsenin hilesinden veya hilafı mukavelede musarrah değilse sigorta edilen malın ayıbından mütevellit hasarı tazmine mecbur olmaz."* Anılan hükmün birinci cümlesinde geçen *"hukukan efalinden mesul bulunduğu eşhasın"* ifadesi, hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişileri belirtmektedir. Mevcut TTK

⁷² OLG Köln, Urteil vom 21. 2. 1995 - 9 U 108/94. Bkz. **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 46; **Wandt** Versicherungsrecht Rn. 672.

⁷³ BGH, Urteil vom 25-03-1992 - IV ZR 17/91 (Bremen), BGH VersR 1992, 865. **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 46.

⁷⁴ OLG Celle, Urteil vom 18.03.1999 - 8 U 48/98, BeckRS 2009, 9056. **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 46.

⁷⁵ OLG Hamm, Urteil vom 13.05.1983 - 20 W 90/82, VersR 1984, 31. Ayrıca bkz. **MüKoBGB/Grundmann** BGB §278 Rn. 11.

⁷⁶ BGH, Urteil vom 14. 8. 2019 - IV ZR 279/17 (LG Heilbronn), NJW 2019, 3582, 3586. **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 47.

⁷⁷ BGH Urteil Vom 08.02.1965 - II ZR 171/62, Düsseldorf, VersR 1965, 425, 429. **BK/Schwintowski** §6 Rn. 215; **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 41.

⁷⁸ BGH, Urteil vom 10-07-1996 - IV ZR 287/95 (Köln), NJW 1996, 2935, 2936.

⁷⁹ OLG Frankfurt Urteil vom 27.7.1994 - 17 U 259/93, BeckRS 2008, 16153. Leasing sözleşmesinden leasing alan kişi temsilci sıfatına sahiptir. Bkz. **Langheid & Rixecker & Rixecker** VVG §28 Rn. 48.

m. 1429 hükmünün ilk cümlesi ile 865 sayılı TK m. 953'ün ilk cümlesi karşılaştırıldığında, hükümlerin benzer olduğu görülmektedir. Dolayısıyla TTK m. 1429/1 hükmünün ve hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişiler ibaresinin kökeninin mülga 865 sayılı TK m. 953 olduğu ifade edilebilir⁸⁰.

2. 6762 Sayılı Mülga Türk Ticaret Kanunu'nda

6762 Sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu'nun 1278 hükmünün ilk cümlesine göre, "*Mukavelede aksine hüküm olmadıkça sigortacı, sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin yahut fiillerinden hukuken mesul buldukları kimselerin kusurlarından doğan hasarları tazmin ile mükelleftir. Fakat hiçbir halde sigortacı sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin kasdından veya aksi mukavelede yazılı değilse sigorta edilen malın ayıbından doğan hasarları tazmine mecbur olmaz.*" 6762 sayılı mülga TK m. 1264/3 gereğince, 1278'inci maddenin ikinci cümlesine aykırı sözleşme şartları geçersiz sayılacaktır. Ancak mülga TK m. 1278 hükmünün ilk cümlesinde de açıkça belirtildiği üzere, taraflar aksini kararlaştırabileceklerdir⁸¹. Dolayısıyla mülga TK m. 1278 kapsamında, tarafların sözleşmede öngörmesi şartıyla, sigortacı, sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimse ile bunların fiillerinden sorumlu oldukları kişilerin kusurlarından doğan hasarları tazmin ile yükümlü olmayacaktır.

Mülga TK döneminde ileri sürülen bir görüşe göre, müstahdemnin kasti fiillerinden doğan zararların sigortayla teminat alınıp alınmayacağına ilişkin TK'da açık bir hüküm bulunmamaktadır⁸². Ancak

⁸⁰ 865 sayılı mülga TK m. 953 hükmünün hazırlanmasında, Belçika TK m. 16 ve 18, İtalya TK m. 434/2 ve Portekiz TK m. 437/1-2 hükümlerinin dikkate alındığına ilişkin bkz. **Atamer**, s. 81; **Atamer**, Kerim & **Tosun**, Yalçın (2002), 'Sigorta Hukuku'na İlişkin Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Kaynakları (Deniz Sigortaları Hariç) Sigorta Hukuku Dergisi, S: 1, s. 143.

⁸¹ Bu husus HGK kararında da açıkça belirtilmiştir. "... bu hüküm, sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin kasdından kaynaklanmamış olması şartıyla; sigorta ettirenin veya sigortadan faydalananın veya eylemlerinden bu ikisinin hukuken sorumlu olduğu kişilerin kusurlarından doğan hasarların da sigortacı tarafından tazmin edileceğini öngörmekte; ancak, tarafların bunun tersini öngören sözleşme yapabileceklerini belirtmektedir. Dava dışı sigortalı ile davacı sigortacı şirket arasındaki sözleşmede, tersine bir hüküm bulunmadığı çekışmesizdir." HGK., E. 2008/299 K. 2008/302 T. 09.04.2008 (Lexpera).

⁸² **Bozer**, Ali (1965) Sigorta Hukuku, Ankara, Güzel İstanbul Matbaası, s. 258, dn. 2. Ayrıca bkz. **Can**, Mertol (2009) Türk Özel Sigorta Hukuku (Ders Kitabı), Ankara, 3. Baskı, İmaj Yayıncılık, s. 42, dn. 95.

mülga TK m. 1278 kapsamında müstahdemlerin hukuken fiillerinden sorumlu kişiler kapsamında değerlendirilmesi mümkündür. Bu durumda müstahdemnin kastından dolayı riziko gerçekleşmişse, sigortacının zararı tazmin borcu olmayacaktır.

3. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda

TTK m. 1429/1 hükmüne göre ise, "*Sigortacı, aksine sözleşme yoksa, sigorta ettirenin, sigortalının, lehtarın ve bunların hukuken fiillerinden sorumlu buldukları kişilerin ihmallerinden kaynaklanan zararları tazmin ile yükümlüdür. Sigorta ettiren, sigortalı ve tazminat ödenmesini sağlamak amacıyla bunların hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişiler, rizikonun gerçekleşmesine kasten sebep oldukları takdirde, sigortacı tazminat borcundan kurtulur ve aldığı primleri geri vermez*"⁸³. Anılan hüküm esasında 6762 sayılı TK m. 1278 hükmüne benzer olup, sadece birtakım değişiklikler yapılmıştır. Nitekim hükmün gerekçesinde de temelde 6762 sayılı TK m. 1278'nin korunduğu belirtilmiştir. TTK m. 1429'da, 6762 sayılı TK m. 1278 hükmünden farklı olarak iki değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerden birincisi, 6762 sayılı TK m. 1278'te yer alan "*sigortadan faydalanan*" ifadesi, sigorta terminolojisine uygun olarak "*sigortalı ve lehtar*" olarak değiştirilmiştir. İkinci olarak ise, mülga TK m. 1278'in ikinci fıkrasında, sigortacı,

⁸³ 2005 yılında Adalet Bakanlığı tarafından yayımlanan Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda TTK m. 1429 hükmünün karşılığı, tasarının 1407'üncü maddesinde yer almıştır. Bunun nedeni tasarının ilk halinde "*Sorumluluğun sınırlanması ve petrol kirliliği zararının tazmini*"ne ilişkin TTK m. 1328-1349 hükümlerinin tasarıda yer almamasıdır. Bkz. **Kendigelen**, Abuzer (2016) Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul, Güncellenmiş 2. Baskıdan 3. (Tıpkı) Baskı, On İki Levha, s. 4. Tasarının ilk halinde hüküm şu şekildedir; "*Aksine sözleşme yoksa, sigortacı, sigorta ettirenin, sigortalının, lehtarın ve bunların eylemlerinden hukuken sorumlu buldukları kişilerin kusurlarından doğan zararları tazmin ile yükümlüdür. Sigorta ettiren, sigortalı ve tazminat ödenmesini sağlamak amacıyla bunların eylemlerinden hukuken sorumlu oldukları kişiler, rizikonun gerçekleşmesine kasten sebebiyet verdikleri takdirde, sigortacı tazminat borcundan kurtulur ve aldığı muhafaza eder*". Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Ankara 2005, s. 306-307. Taslak üzerinde alt komisyonca değişiklikler yapılmış ve tasarıdaki "*kusur*" ibaresi "*ihmal*", "*eylem*" ibaresi "*fiil*", "*muhafaza eder*" ibaresi ise "*geri vermez*" şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişikliklerden en önemlisi kusur kelimesinin ihmal olarak değiştirilmesidir. Nitekim Adalet Komisyonu raporunda, Alt Komisyonca, Tasarının 1429'uncu maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen "*kusur*" ibaresinin "*ihmal*" şeklinde değiştirildiği belirtilmiştir. Yapılan değişiklik Adalet Komisyonunca da kabul edilmiştir.

sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin kastından veya aksi sözleşmede yazılı değilse sigorta edilen malın ayıbından doğan hasarlardan sorumlu olacağı düzenlenmişken, TTK m. 1429/1 hükmünde sayılan kişilere ek olarak sigortacı ve sigorta ettirenin hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişilerde eklenmiştir. TTK m. 1452/1 gereğince, TTK m. 1429'uncu maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı sözleşmeler geçersizdir. Buna göre sigorta ettirenin veya sigortalının hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişiler, tazminat ödenmesini sağlamak amacıyla rizikonun gerçekleşmesine kasten sebep olmuşlarsa, sigortacının sorumlu olacağına ve aldığı primleri gereği vereceğine ilişkin yapılan bir sözleşme tamamen geçersiz olacaktır. Burada belirtmek gerekir ki, 6762 sayılı mülga TK m. 1278 hükmünün ikinci cümlesine aykırı sözleşme şartları geçersiz sayılmıştı. Mevcut TTK'da ise, değişiklik yapılmış ve TTK m. 1429/1 hükmünün ikinci cümlesine aykırı sözleşmenin tamamı geçersiz sayılmıştır. Kanun koyucunun neden böyle bir tercih yaptığını ilişkin madde gerekçesinde açıklama bulunmamaktadır. Kanaatimizce bu kanun koyucunun bilinçli bir tercihi değildir. Esasında sigorta sözleşmesinin tamamını geçersiz kılmak yerine, ilgili sözleşme şartının geçersiz kılınması daha isabetli olacaktır.

TTK m. 1429/1 hükmü, hukuken fiilinden sorumlu olan kişiler bakımından kendi içerisinde çelişki barındırmaktadır⁸⁴. Zira anılan hükmün ilk cümlesi gereğince aksine sözleşme yoksa, hukuken fiillerinden sorumlu kişilerin ihmalden sigortacı sorumlu olacaktır. Bu hükmün aksinin kararlaştırılması durumunda hukuken fiillerinden sorumlu kişiler ihmal ile rizikoyu gerçekleştirmişlerse, sigortacı sorumlu olmayacaktır. Anılan hükmün ikinci cümlesine göre ise, hukuken fiillerinden sorumlu kişiler, tazminat ödenmesini sağlamak amacıyla, rizikoyu kasten gerçekleştirmişlerse, sigortacı sorumluluğu bulunmayacaktır. Hüküm TTK m. 1452/1 gereğince mutlak emredici nitelikte olduğundan, hukuken fiillerinden sorumlu kişiler, tazminat ödenmesi dışında başka bir amaçla, rizikoyu kasten gerçekleştirmişlerse sigortacının sorumlu olmayacağı kararlaştırılamayacaktır. Dolayısıyla hukuken fiilinden sorumlu kişilerin ihmali durumunda sigortacının sorumlu tutulmaması

mümkün iken; bu kişilerin tazminat ödenmesi amacı dışında, rizikoyu kasıtlı gerçekleştirmeleri halinde, sigortacının sorumlu olmaması mümkün değildir. İhmalden daha ağır bir durum olan kasıt hâlinde sigortacının sorumlu tutulmaması, hükmün kendi içerisinde tutarsız olduğunu göstermektedir.

4. Sigorta Genel Şartlarında

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan sigorta genel şartlarında, üçüncü kişinin davranışını sigorta ettirenin davranışı olarak kabul eden düzenlemeler mevcuttur. Örneğin, Kara Araçları Kaso Sigortası Genel Şartlarının A.5-6. maddesine göre, “*Araca, sigortalı veya fiillerinden sorumlu bulunduğu kimseler veya birlikte yaşadığı kişiler tarafından kasten verilen zararlar ile sigortalının fiillerinden sorumlu olduğu kimseler veya birlikte yaşadığı kişiler tarafından sigortalı aracın kaçırılması veya çalınması nedeniyle meydana gelen zararlar*” teminat kapsamı dışındadır. Hükümde sigortalının fiillerinden sorumlu kişiler ile birlikte yaşadığı kişilerin davranışına sonuç bağlanmıştır⁸⁵. Hırsızlık Sigortası Genel Şartları A.5.4 hükmünde “*sigortalıyla birlikte yaşayan veya birlikte oturan kimseler tarafından yapılan hırsızlık ve tahribat*”ın teminat kapsamı dışında olduğu düzenlenmiştir. Makina Kırılması Sigortası Genel Şartları m. 3/k hükmünde, sigortalının veya onun yerine kaim olan sorumlu kişinin kastı ve ayrıca sözleşme varsa ağır kusuru teminat kapsamı dışında sayılmıştır. Görüldüğü üzere hukuken fiillerinden sorumlu kişiler açık bir şekilde tespit edilmediğinden genel şartlarda bu kişilere ilişkin düzenlemeler öngörülmüştür.

B. HUKUKEN FİİLLERİNDEN SORUMLU KİŞİLERE İLİŞKİN ÖĞRETİ GÖRÜŞLERİ

Türk hukukunda TTK m. 1429/1'de geçen hukuken fiillerinden sorumlu kişiler farklı şekillerde yorumlanmıştır. *Atabek'e* göre, ev reisi, kısıtlı yahut akıl sağlığı ile malul olan kimse; işveren, istihdam ettiği kişinin hizmet esnasında gerçekleştirdiği zarar doğuran fiillerinden sorumlu tutulmuştur. Buradan hareketle kanunen başkasının fiilinden sorumlu tutulan kişi, sigorta

⁸⁴ Ünán, C. I, s. 304.

⁸⁵ Genel şartlardaki bu hükmün geçerli olduğuna ilişkin bkz. “*Aracın sigortalının birlikte yaşadığı kişilerce çalınması ya da kaçırılması nedeniyle oluşacak zararlar yönünden yasa da açıkça bir düzenleme bulunmadığından Genel Şartlardaki bu düzenlemenin yasaya aykırılığından da söz edilemez.*” Y. 17. HD, T: 25.05.2010, E: 2009/7005, K: 2010/4781 (Lexpera).

sözleşmesiyle malvarlığını bu gibi tehlikelere karşı koruyabilecektir. Nitekim bu görüş gereğince 865 sayılı mülga TK m. 953'ün kapsamına kanunen başkasının fiillerinden sorumlu olan kişiler girmektedir⁸⁶.

Can'a göre, sigorta ettiren ve sigortalının fiilinden sorumlu olduğu kişilere bunların müstahdemlerinin veya ifa yardımcılarının yahut aile bireylerinin davranışları örnek olarak gösterilebilecektir⁸⁷.

Çakır'a göre, üçüncü kişilerin hukuken fiillerinden sorumlu kişi kapsamında değerlendirilebilmesi için, bu kişi ile sigorta ettiren, sigortalı veya lehtar arasında yakın bir bağ ve/veya bağımlı bir ilişkinin olması gerekir. Bu ilişkinin sağlanabilmesi için tek bir ifade kullanılmalı ve yeknesaklığı sağlamak için bu kavram temsilci olarak kabul edilmelidir⁸⁸.

*Küçük*e göre, 1429/1 hükmünün amacı ile çelişeceği için, hukuken fiilinden sorumlu kişiler, TTK m. 1412'de bahsedilen temsilci kavramı bağlamında değerlendirilemeyecektir. Aksi hâlde riziko, kiracılar gibi sigortalının davranışları üzerinde kontrol ve bilgisi olmayan kişiler tarafından gerçekleştirilirse, sigortacının sorumluluğu doğacaktır. TTK m. 1429/1 hükmünde hukuken fiillerinden sorumlu kişilerin, “*fiili sigorta ettiren veya sigortalının fiili gibi kabul edilebilecek kadar sigorta ettiren veya sigortalıyla yakın ve/veya bağımlı bir ilişki içinde bulunan kişi ve çalışanlar*” şeklinde ifade edilmesi isabetli olacaktır. Hükümde bahsedilen kişilerin kapsamı ise öğretide ve yargı kararları ile belirlenmelidir⁸⁹.

Orbay Ortaç'a göre, TTK m. 1429 hükmünde bahsedilen hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişiler ifadesine ek olarak “*aynı çatı altında beraber yaşayan kimseler*” veya bu iki ifadeyi de kapsayacak şekilde “*temsil veya benzeri bir hukuki ilişki sebebi ile sigorta ettiren veya sigortalı yerine kaim olan (geçen) kişiler*” ifadesine yer verilmesi isabetli olacaktır⁹⁰.

⁸⁶ **Atabek**, Reşat (1950) Sigorta Hukuku, İstanbul, Duygu Matbaası, s. 126-127. Benzer yönde bkz. **Doğanay**, İsmail (2004) Türk Ticaret Kanunu Şerhi Cilt 3, İstanbul, 4. Baskı, Beta, s. 3269.

⁸⁷ **Can**, 2009, s. 41; **Can**, Mertol (2018) Türk Özel Sigorta Hukuku (Ders Kitabı) Cilt I, Ankara, Adalet, s. 58. Aynı yönde bkz. **Günay**, M. Barış (2022) Sigorta Hukuku, Ankara, 4. Baskı, Seçkin, s. 105.

⁸⁸ **Çakır**, s. 281.

⁸⁹ **Küçük**, s. 53-54.

⁹⁰ **Orbay Ortaç**, s. 81, 109.

Şenocak, TTK m. 1412 kapsamında temsilcinin geniş yorumlanması gerektiğini ve temsilcinin sigortalı rizikonun ait olduğu iş alanında temsil veya benzeri bir ilişki uyarınca sigorta ettirenin yerine geçen kişi olduğunu belirtmiştir. Nitekim yazara göre, bu kişiler riziko veya sözleşmenin yönetimi bakımından bir nevi sigorta ettirenin dublörüdür⁹¹.

Ünan, hukuken fiillerinden sorumlu olma ifadesinin yerine, sigorta hukukuna özgü temsilci kavramının kullanılmasının uygun olacağını belirtmiştir. Sadece sözleşmenin kurulması amacıyla verilmiş olan alışılmış anlamdaki temsilci değil, sigorta hukukuna özgü temsilci de TTK kapsamında sayılmalıdır. Bu nedenle TTK'da temsilci ana hatlarıyla tanımlanmalıdır. Yazara göre, hukuken fiillerinden sorumlu olma kavramı ifa yardımcıları kapsmalıdır⁹².

Öğretide hukuken fiilinden sorumlu kişiler kapsamında değerlendirilmemesi gereken kişiler bakımından da tespit yapılmıştır. Örneğin, mesleki mali sorumluluk sigortasında, noter yanında çalışan kişilerin tazminat ödenmesi amacıyla kasten vermiş oldukları zararlardan dolayı, noter çalışanları, TTK m. 1429/1 kapsamında sigorta ettirenin hukuken fiillerinden sorumlu olduğu kişiler kapsamında değerlendirilecektir. Bu durumda notere yöneltilen tazminat taleplerinden sigortacı sorumlu olmayacaktır. Bir görüşe göre, noter çalışanlarının tazminat ödenmesi amacıyla, rizikoyu kasten gerçekleştirmeleri hâlinde, notere yöneltilen tazminat taleplerinin sigorta kapsamı dışında tutulması isabetli değildir⁹³.

⁹¹ **Şenocak**, Temsilci, s. 194.

⁹² **Ünan**, C. I, s. 125, 299-300. Yazar, TTK m. 1477'ye ilişkin yaptığı açıklamalarında TTK m. 1429 hükmüne değinmiş ve sigorta ettirenin hukuken fiillerinden sorumlu olduğu kişilere dair bir örnek vermiştir. Sigorta ettirenin çalıştırdığı güvenlik görevlisi, bir ziyaretçiyi, güvenlik konusu nedeniyle çıkan tartışma yüzünden kasten yaralıyor. TTK m. 1429/1'in ikinci cümlesine göre, sigortacının sorumluluktan kurtulabilmesi için, sigorta ettirenin hukuken fiillerinden sorumlu olan kişi, rizikoyu, sigorta tazminatının ödenmesi amacıyla kasten gerçekleştirmelidir. Bu noktada sigorta ettirenin güvenlik görevlisinin de hukuken fiillerinden sorumlu kişi kapsamında olduğu ifade edilebilir. Bkz. **Ünan**, Samim (2016) Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, İstanbul, On İki Levha, s. 343.

⁹³ **Kurt**, Leyla Müjde (2014), 'Noterlerin Hukuki Sorumluluğu' Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S: 2, C: 18, s. 112. Yazara göre, “*noterlik çalışanının kasıtlı fiilinden ötürü noterin sigorta kapsamı dışında tutulması adil olmayan, teminatın amacına aykırı bir düzenlemedir*”.

C. HUKUKEN FİİLLERİNDEN SORUMLU KİŞİLERE İLİŞKİN YARGI KARARLARI

TTK m. 1429 hükmünden geçen fiillerinden sorumlu oldukları kişilerin tespiti bakımından Yargıtay tarafından farklı yönde kararlar verilmiştir. Hukuken fiilinden sorumlu olan kişilere ilişkin kararların büyük çoğunluğu, kara araçları kasko sigortasına ilişkin olmakla beraber, mali sorumluluk sigortası ve makine kırılması sigortasına ilişkin kararlara da rastlanılmaktadır. Hukuken fiillerinden sorumlu kişilere, kasko sigortasında sıklıkla karşılaşılanın nedeni halefiyete dayalı rücu davasıdır⁹⁴. Gerçekten kasko sigortasında halefiyete dayalı rücu davasında, öncelikle hukuken fiillerinden sorumlu olan kişiler tespit edilmiş ve sigortacının bu kişilere karşı rücu hakkını kullanamayacağı belirtilmiştir.

Yargıtay'ın kasko sigortasında sigorta ettirenin veya sigortalının rızasını, fiillerinden sorumlu kişilerin tespiti için belirleyici kıstas olarak aradığı kararları olduğu gibi aksi yöndeki kararları da mevcuttur. Öğretide kasko sigortası bakımından verilen kararlar bakımından 2012 öncesi ve sonrası ayrımı yapılmıştır⁹⁵. Zira kararlara bakıldığında 2012 yılından önceki kararlarda her somut olayda, rızanın arandığı, 2012 sonrası kararlarda ise, çoğunlukla rızaya bakılmadığı görülmektedir. Bu nedenle sigorta ettirenin/sigortalının rızasının dikkate alındığı veya alınmadığı kararlar ayrı başlık altında ele alınmıştır.

1. Rıza Kıstasının Arandığı Kararlar

Yargıtay tarafından verilen kararlar incelendiğinde, eski tarihlerden itibaren kara araçları kasko sigortasında rıza kıstasının arandığı görülmektedir. Hukuk genel kurulu tarafından verilen bir kararda, sigortalı otomobil, sigorta şirketi tarafından K3'e

geçici olarak kullanılıp iade edilmek üzere teslim edilmiştir. K3, il dışına çıkacağından, muhafaza ve dönüşünde kendisine teslim etmesi için anahtarları ve ruhsatıyla birlikte aracı K2'ye teslim etmiştir. K2 aracın anahtarlarını işyerindeki çekmecesine koymuş ve araç, işyerine gelip giden, K2'nin de uzaktan akrabası olan K4 tarafından çalınmıştır. HGK bu durumda sigortalı şirket ve K2 arasında ariyet, K2 ile K3 arasında ise vedia sözleşmesi bulunduğunu belirtmiş ve her iki sözleşme çerçevesinde sigortalı şirketin aracı kendi rızası ile muvafakatiyle vermiş olduğundan bahisle, K2 ile K3'ün mülga TK m. 1278'e göre sigortalının fiillerinden sorumlu kişiler kapsamında olduğunu değerlendirmiştir⁹⁶. Benzer şekilde sigorta ettirenin çalışanı tarafından geçici süreyle, davalı şirket görevlisine teslim edilen aracın çalınması sonucunda, davalı şirket görevlisi mülga TTK m. 1278 kapsamında sigortalının fiillerinden sorumlu kişi olarak kabul edilmiştir⁹⁷. Nitekim Yargıtay tarafından verilen kararlarda kara araçları kas-

⁹⁶ "... hukuksal nitelikçe, dava dışı sigortalı ile davalılardan K3 arasında ariyet (Borçlar Kanunu madde 299 ve izleyen maddeler); davalı K3 ile davalı K2 arasında ise vedia (Borçlar Kanunu madde 464 ve izleyen maddeler) sözleşmesi bulunmaktadır. Eş söyleyişle, sigortalanan araç, sigortalı ile davalı K3 arasındaki ariyet sözleşmesi çerçevesinde bu davalıya verilmiş, bilahare davalılar arasındaki vedia sözleşmesiyle bir sokağa park edilmiş ve oradan dava dışı K4 tarafından çalınmıştır. Ariyet veren durumundaki dava dışı sigortalının, aracı davalı K3'a kendi rızası ve muvafakatiyle verdiği kuşku ve duraksamaya yer yoktur. Aksi iddia ve ispat edilmediğine göre, somut olayda, davalılar arasındaki vedia sözleşmesinin de sigortalının rıza ve muvafakatiyle yapılmış olduğunun kabulü gerekir. Dolayısıyla, dava dışı kişi tarafından çalındığı anda davalılardan K2'nin hukuki ve fiili sorumluluğu altında bulunan aracın, çalınma anındaki konumu, dava dışı sigortalının bilgisi ve muvafakati dahilindedir ve bu nedenle de, davalılar, aşağıda değinilen Türk Ticaret Kanunu'nun 1278. maddesi anlamında 'sigortalının fiillerinden sorumlu bulunduğu kişiler' durumundadır.". HGK., T: 09.04.2008 E: 2008/299, K: 2008/302 (Lexpera).

⁹⁴ TTK m. 1429 ve 1472 arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi açısından bkz. **Damar**, Cahit (2022) Sigortacının Kanuni Halefiyeti ve Rücu Hakkı, Ankara, Seçkin, s. 205 vd.; **Kızılsümer**, Bahar (2019) Sigortacının Kanuni Halefiyetinin Şartları ve Sınırları, İstanbul, On İki Levha, s. 117 vd.; **Sopacı Öztuna**, Birgül (2012), 'Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Sigortacının Kanuni Halefiyetine İlişkin Düzenlemelerinin Alman Sigorta Sözleşmesi Kanunu'ndaki Düzenlemelerle Birlikte Değerlendirilmesi', BATİDER, S: 3, C: 28, s. 137; **Taşdemir**, Oğuzhan (2022) Sigorta Hukukunda Halefiyet ve Rücu, Ankara, Adalet, s. 56 vd.; **Yazıcıoğlu**, Emine (2017), 'TTK'nın Mal Sigortalarında Sigortacının Halefiyetine İlişkin Düzenlemesi Hakkında', İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S: 2, C: 16, s. 347-348.

⁹⁵ **Küçük**, s. 43 vd.

⁹⁷ "... dava dışı sigorta ettirenin çalışanı tarafından geçici bir süre muhafaza edilmesi için davalı şirket görevlisine teslim edilen aracın çalınması ile sonuçlanan süreçte, dava dışı sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu davalının Türk Ticaret Kanunu'nun 1278 maddesi anlamında kasdi davranışlarından söz edilmesine hukuken olanak yoktur ve esasen böyle bir iddia davacı tarafından dahi ileri sürülmemiştir. Yine, Kara Taşıtları Kasko Sigortası Genel Şartları'nın A.5-6. maddesinde belirtilen ve zararın teminat dışında kalmasını gerektiren hallerin de somut olayda söz konusu olmadığı açıktır. O halde, davacı sigortacının, sigortalanan araçta oluşan hasar nedeniyle dava dışı sigortalısına ödediği sigorta tazminatını davalıya rücu etmesine hukuken olanak bulunmamaktadır." Y. 17. HD., T: 30.10.2008, E: 1813, K: 4960 (**Moroğlu**, Erdoğan & **Kendigelen**, Abuzer (2014) İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, İstanbul, 10. Baskı, On İki Levha, s. 995).

ko sigortası sözleşmesinde sigorta ettirenin onayı ile sigortalı aracı kullanan kimsenin, hukuken fiillerinden sorumlu kişi olduğu kabul edilmiştir⁹⁸.

Yargıtay tarafından verilen başka bir kararda, sigorta ettiren, kasko sigortalı aracını, hastanenin otopark görevlisine vermiş; otopark görevlisinin bulunmadığı bir zamanda güvenlik görevlisi aracı çekmek isterken riziko gerçekleşmiştir. Bu olayda güvenlik görevlisi sigorta ettirenin fiillerinden sorumlu kişi olarak belirtilmiştir⁹⁹. Kanaatimizce Yargıtay'ın bu kararı isabetli değildir. Zira hem olayda hukuken fiillerinden sorumlu olan kişi söz konusu değil hem de rıza kıstası aransa dahi, aracın güvenlik görevlisine teslim edilmesinde rıza bulunmamaktadır. Bu nedenle ilgili kararda güvenlik görevlisi, TTK m. 1429/1 anlamında sigorta ettirenin hukuken fiillerinden sorumlu kişiler kapsamında değildir.

Tüzel kişiler, TTK m. 1429/1 anlamında hukuken fiillerinden sorumlu kişiler arasında yer alabilir. Davaya konu bir olayda sigorta ettiren A Anonim

Şirketi tarafından kasko sigortalı bir araç, B Anonim Şirketine kiralanmıştır. Yargıtay tarafından verilen kararda, sigorta ettirenin rızası ile aracı kullanan B Anonim Şirketinin kusurundan kaynaklanan zararları sigortacının ödemekle yükümlü olduğu belirtilmiştir¹⁰⁰.

2. Rıza Kıstasının Aranmadığı Kararlar

Yargıtay tarafından 2012 yılından sonra verilen kararlarda, çoğunlukla, hukuken fiillerinden sorumlu kişiler bakımından rıza kıstası aranmamıştır. Yargıtay tarafından verilen bir kararda, iş makinesi, kiralama sözleşmesi yapılarak, sigorta ettiren A şirketinin rızası ile B şirketine kiralanmıştır. İş makinesi B şirketinin kullanımında iken hasar görmüş ve sigorta şirketi, sigorta ettiren kişiye sigorta tazminatını ödemiştir. Sigorta şirketi, B sigorta şirketine, rizikonun kendisinin kullanımında meydana geldiğini belirterek rücu tahsil amacıyla dava açmıştır. Olayda ilk derece mahkemesi tarafından "sigorta ettirenin oluru ile davalıya kiralanarak aracın, davalı kiracının yanında çalıştırdığı kişi tarafından kullanılma eylemini sigorta ettirenin eyleminin dışında mütalaa etmek ve bu kimseyi üçüncü kişi olarak kabul etme olanağının bulunmadığı, aksine yorumun sigortanın amacına ve TTK'nun 1278'inci maddesi hükmüne aykırı düşeceği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir". Ancak bu karar Yargıtay tarafından bozulmuş ve B sigorta şirketinin, sigorta ettirenin ifa yardımcısı olmadığını ve sigortacının da davalıya rücu imkanı bulunduğunu belirtmiştir¹⁰¹. Yargıtay'ın rücu tahsile ilişkin diğer bir kararında, sigorta ettiren, kasko sigortalı aracını onarım için tamirhaneye bırakmış ve araç, tamirhane çalışanının kullanımı sırasında hasara uğramıştır. Bu olayda tamirhane çalışanının, hukuken fiillerinden sorumlu olup ol-

⁹⁸ "... davacı sigortacının (kasko sigorta) TTK'nun 1278. maddesi hükmü uyarınca sadece sigorta ettiren değil, sigortadan faydalanan kimsenin yahut eylemlerinden hukuken sorumlu oldukları kimselerin kusurlu davranışlarından kaynaklanan ve araçta meydana gelen hasar ve ziyat da karşılamakla yükümlüdür. Bir başka anlatımla, sigorta ettirenin onayı ile sigortalı malı kullanan kimsenin kasıt dışında hata ve kusuru ile dava konusu mala zarar vermesi halinde dahi malın sigorta ettirene bedelini ödeyen sigortacının, zarara neden olan kişiye karşı rücu davasını açmasına hukuken olanak bulunmamaktadır." Y. 3. HD., T: 10.06.1992, E: 1992/1204, K: 1992/12050 (Legalbank); "Diğer taraftan, kasko sigortasında, sigorta ettirenin oluru ile otomobili kullanan kişinin eylemini sigorta ettirenin dışında mütalaa etmek ve bu kimseyi 3 ncü kişi olarak kabul etme olanağı da yoktur." Özel Daire, T. 03.03.1980, 1980/1171-979 sayılı kararı **Ulaş**, s. 582; Hukuken fiillerinden sorumlu kişilerin tespitinde sigorta ettirenin rızasının arandığı diğer kararlar için bkz. Y. 17. HD., T: 13.02.2012, E: 2011/6870, K: 2012/1470 (Lexpera); Y. 17. HD., T: 24.11.2008, E: 2008/4291, K: 2008/5466 (Lexpera); Y. 17. HD., T: 14.07.2008, E: 2008/920, K: 2008/3940 (Lexpera); Y. 11. HD, T: 28.01.2008, E: 2006/13862, K: 2008/659 (Lexpera); Y. 11. HD, T: 30.11.2006, E: 2005/12444, K: 2006/12592 (Hukuktürk); Y.11.HD., T: 25.2.1980, E: 80/1087, K: 921 (**Başbuğoğlu**, Tarık (1988) Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu, Açıklamalar-İçtihatlar, 2. Cilt, Deniz Ticareti-Sigorta Hukuku, Ankara, Özkan Matbaacılık, s. 1723.

⁹⁹ "Somut olayda, davaya konu kaza, davacının sigortalısı olan dava dışı B. Q'nın anahtarını vermek suretiyle aracını teslim ettiği hastaneye ait park yerinde, güvenlik görevlisinin aracı çekmek istediği sırada gerçekleşmiş olup, yukarıda belirtilen yasa maddesi gereğince davalı K. N'nun eyleminden dava dışı sigortalının sorumlu olduğu kabul edilmelidir." Y. 17. HD., T: 06.11.2012, E: 2012/5588, K: 2012/12148 (**Ünan**, Samim (2020) Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. VI, Yargı Kararları, İstanbul, On İki Levha, s. 208 vd.).

¹⁰⁰ "O halde sigorta ettirenin rızası ile araç kullanan F2 A.Ş'nin kusurundan kaynaklanan zararlarında sigortacı ödemekle yükümlüdür." Y. 17. HD., T: 01.05.2008, E: 2007/5661, K: 2008/2246 (Lexpera).

¹⁰¹ "Davalı, hasar gören iş makinesini sigorta ettirenden kiralamış olup makinenin davalının kullanımında iken hasar gördüğü uyuşmazlık dışıdır. Bu itibarla davalının sigorta ettirenin ifa yardımcısı olduğundan söz etmek mümkün olmayıp mal sahibi zarar gördüğünde davalıya başvurabileceği gibi hasar bedelini hak sahibine ödeyen sigortacının da davalıya rücu imkanı bulunmaktadır. Bu nedenle mahkemenin yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi yerinde görülmediğinden kararın bozulması gerekmektedir." Y. 11. HD., T: 15.12.2014, E: 2014/13341, K: 2014/19806 (Lexpera).

madığına değinilmemiş, sigorta şirketinin bu çalışana rücu edebileceği belirtilmiştir¹⁰². Ancak bu karar oy çokluğu ile alınmış ve karşı oy yazısı yazılmıştır. Karşı oy yazısına göre, "... Öte yandan kasko sigortasında sigorta ettirenin izni ile aracı kullanan kişinin eylemini sigorta ettirenin dışında mütala etmek ve bu kimseyi üçüncü kişi olarak kabul etme imkanı yoktur"¹⁰³. Benzer şekilde makine kırılması sigortasında, iş makinesinin, sigortalının kiracısının kullanımında iken hasarlanmasına dair olayda, kiracı hukuken fiillerinden sorumlu kişi olarak belirtilmemiş, ancak karşı oy yazısında TTK m. 1429 hükmüne ilişkin bilgi verilmiştir¹⁰⁴.

Yargıtay tarafından tekne sigortasına ilişkin verilen bir kararda gemi kaptanı, sigorta ettirenin hukuken fiillerinden sorumlu kişi olarak değerlendirilmiştir¹⁰⁵. Anılan kararda gemi kaptanının, hukuken fiillerinden sorumlu kişi olup olmadığına ilişkin herhangi bir kistas belirtilmemiş ve TTK m. 1429 hükmü uygulanmıştır.

Mali mesuliyet sigortasına ilişkin verilen bir kararda, üçüncü kişinin sigorta ettirenin çalışanı olduğunun tespit edilmesi durumunda, sigortacının

ödemiş olduğu tazminatı üçüncü kişiye rücu edemeyeceğine hükmetmiştir¹⁰⁶. Kararda açıkça belirtilmemiş olsa da, üçüncü kişiye rücu edilemeyecek olmasından hareketle, sigorta ettirenin çalışanı, sigorta ettirenin hukuken fiillerinden sorumlu kişisi olarak görülmüştür.

Hukuk Genel Kurulu'nda görülen bir davada, sigortalı araç sahibi bir lokantaya gelmiş ve aracını lokantanın hakimiyet alanı içerisinde olan otoparka bırakılması için otopark görevlisine teslim etmiştir. Araç teslim edildikten 45 dakika sonra otopark görevlisinin kusuru nedeniyle çalınmıştır. Sigorta şirketi, araç sahibine sigorta tazminatını ödemiş ve söz konusu lokantayı işleten kişiden rücu tahsil etmek istemiştir. İlk derece mahkemesi tarafından, "sigortalı araç sahibinin aracı kendi rızası ile otopark görevlisi davalıya teslimi ile taraflar arasında vedia sözleşmesi kurulmuş olsa da, aracın çalındığı anda otopark görevlisi davalı ...ün fiili sorumluluğu altında olduğundan adı geçen davalı, dava dışı sigortalının "sigortalının fiillerinden sorumlu bulunduğu kişiler" konumunda olduğu gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir". Hukuk Genel Kurulu 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun vedia sözleşmesine ilişkin hükümlerine ve istihdam edenin sorumluluğuna ilişkin m. 55 hükmüne atıf yaparak, araç sahibinin, aracın otopark görevlisine teslim edilmesinde rızasının olduğunun kabul edilemeyeceğini belirtmiştir. HGK, bu olayda aracın sigortalının rızası ile bırakıldığından hareketle otopark görevlisinin, sigortalının fiilinden sorumlu kişi olarak değerlendirilmesine ilişkin görüş sunulduğunu, ancak bu görüşün oy çoğunluğuyla kabul edilmediğine ve mahkemenin kararının bozulmasına karar vermiştir¹⁰⁷. Özet olarak

¹⁰² Y. 17. HD., T: 01.07.2014, E: 2014/12585, K: 2014/10353 (Lexpera).

¹⁰³ Bkz. Y. 17. HD., T: 01.07.2014, E: 2014/12585, K: 2014/10353 sayılı kararın karşı oy yazısı (Lexpera). Bu yönde karşı oyların bulunduğu kararlar için bkz. Y. 17. HD., T: 06.05.2013, E: 2013/1209, K: 2013/6355 (Lexpera); Y. 17. HD., T: 29.01.2013, E: 2012/9462, K: 2013/772 (Lexpera); Y. 17. HD., T: 08.10.2012, E: 2012/6666, K: 2012/10720 (Lexpera).

¹⁰⁴ Karşı oy yazısı için bkz. "Dava dışı sigortalının, aracı davalı kiracıya kendi rıza ve muvafakati ile verdiği kuşku ve duraksamaya yer yoktur. Aksi iddia ve ispat edilmediğine göre somut olayda kira sözleşmesinin sigortalının rıza ve muvafakati ile yapılmış olduğunun kabulü gerekir. Bu nedenlerle davalılar, TTK m. 1429 maddesinde ifade edilen "sigortalının hukuken fiillerinden sorumlu buldukları" kişi durumundadırlar." Y. 11. HD., T: 22.01.2018, E: 13646, K: 501 (Eriş, Gönen (2020) Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku, Ankara, Seçkin, s. 511-512, dn. 449).

¹⁰⁵ "... sigortalının zararın artmasına sebebiyet veren bir eylemi var ise, TTK'nın 1448. maddesi uyarınca tazminat miktarından indirim yapılması gerekmekte iken, 1429. madde uyarınca gemi kaptanının sigortalının hukuken fiillerinden sorumlu bulunduğu kişiler arasında yer aldığı, kaptanın rizikonun gerçekleşmesine kasten sebep olduğuna dair bir tespit bulunmadığı, bu konudaki..." Y. 11. HD., E: 2016/53 K. 2016/3263 T. 23.3.2016 (Lexpera). Öğretide hukuken fiillerinden sorumlu kişilere örnek olarak gemi adamları verilmiştir. Bkz. Konfidan, Melisa (2023) Deniz Araçları Sorumluluk Sigortası Sözleşmesi, İstanbul, On İki Levha, s. 219. TTK m. 934'e göre, "Gemi adamları; kaptan, gemi zabıtları, tayfalar ve gemide çalıştırılan diğer kişilerdir".

¹⁰⁶ "O halde mahkemece, öncelikle davalı ...in dava dışı sigorta ettirenin mi yoksa diğer davalı şirketin mi çalışanı olduğu tespit edilmeli, sigorta ettirenin çalışanı olduğunun anlaşılması halinde yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde ağır kusuru veya kastı ile zarara yol açmadığı takdirde davanın kendisine rücu edemeyeceğinin gözetilmesi, aksi halde kusuru oranında zarardan sorumlu olacağından..." Y. 11. HD, T: 28.06.2018, E: 2016/11534, K: 2018/4903 (Lexpera); Y. 11. HD., T: 6.6.2014, E: 2014/4364, K: 2014/10853 (Lexpera).

¹⁰⁷ "Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında, uyumsuzluğun sigorta ettiren ile sigortadan faydalanan kimselerin kusurunu düzenleyen kanun maddeleri, sigortalının sorumluluğuna ilişkin yasal düzenlemeler ve sigorta sözleşmesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, dava dışı sigortalı ile sigorta şirketi arasında yapılan sözleşmede 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1278. Madde dışın-

bu olayda araç sahibinin, aracı otopark görevlisine teslim etmesinde rızası olup olmadığı tartışılmış ve HGK tarafından araç sahibinin rızasının olduğunun kabul edilemeyeceği, bu nedenle otopark görevlisinin hukuken fiillerinden sorumlu kişiler kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir. Ancak burada belirtmek gerekir ki, HGK tarafından verilen bu kararda, araç sahibinin, aracın otopark görevlisine teslim edilmesinde rızasının bulunduğu kabul edilseydi, otopark görevlisi araç sahibinin hukuken fiillerinden sorumlu olduğu kişi kapsamında değerlendirilecekti¹⁰⁸. Söz konusu HGK kararından, hukuken fiillerinden sorumlu olan kişilerin tespiti bakımından rıza kıstasından tamamen vazgeçilmediği anlaşılmaktadır¹⁰⁹.

D. SİGORTA ETTİREN, SİGORTALI veya LEHTARIN TÜZEL KİŞİ OLMASI DURUMUNDA HUKUKEN FİİLLERİNDEN SORUMLU KİŞİLER

Sigorta ettiren, sigortalı veya lehtarın tüzel kişi olması durumunda, bu tüzel kişinin organları hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişi kapsamında değerlendirilemez¹¹⁰. Zira Türk Medeni Kanunu m. 50/2 gereğince “Organlar, hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokarlar.”. Dolayısıyla tüzel kişi organının fiili, tüzel kişinin fiili sayılmaktadır. Ancak tüzel kişinin organ niteliği taşımayan, temsil yetkisine sahip kişiler, hukuken fiilinden sorumlu kişiler kapsamında değerlendirilebilir¹¹¹. Örneğin, bir anonim şirketin TBK m. 40 vd.

da bir düzenleme getirilmediği, bu hükmün 1301. maddede düzenlenen halefiyet ilkesine istisna getirildiği, aracın sigortalının rızası ile otopark görevlisine bırakıldığından ve araç anahtarları üzerinde iken kimliği meçhul kişilerce çalındığından, otopark görevlisinin, sigortalının fiilinden sorumlu üçüncü kişi olarak değerlendirilmesi ve zarar polİçe teminatı kapsamı dışında olduğundan yerel mahkeme kararının onanması gerektiği yönünde görüş ileri sürülmüş ise de bu görüş Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.” HGK., E. 2017/3076, K. 2018/498 T. 21.3.2018 (Lexpera).

¹⁰⁸ Küçük, s. 47.

¹⁰⁹ Bu yönde bkz. Küçük, s. 47.

¹¹⁰ BSK VVG / Süsskind, Art. 14, Rn. 35; Sieber & Hüsser, s. 2404, Rn. 108; Can, 2009, s. 42; Orbay Ortaç, s. 102; Doğanay, s. 3269. Alman hukukunda sigorta ettirenin tüzel kişi olması durumunda, tüzel kişinin organlarının davranış BGB §31 ve 89 gereğince sigorta ettirene isnat edilmektedir. Bkz. Bruck & Möller & Heiss, VVG §28 Rn. 86; Beckmann & Matusche-Beckmann & Marlow VVG §13 Rn. 38; Pröls & Martin & Armbrüster VVG §28 Rn. 94.

¹¹¹ Orbay Ortaç, s. 102; Can, 2018, s. 59.

anlamında temsilcisi¹¹², ticari temsilcisi¹¹³, ticari vekili, tüzel kişinin işçisi¹¹⁴ veya ifa yardımcıları¹¹⁵ şirketin hukuken fiillerinden sorumlu olduğu kişi kapsamında değerlendirilebilir.

Tek ortaklı anonim veya limited şirketlerde, şirket pay sahibinin şirketin hukuken fiillerinden sorumlu kişiler olup olmadığı hususunda öğretilerde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre¹¹⁶ tek kişilik şirketlerde ortağın davranışını, şirketin davranışı ile bir tutulması gerekmektedir. Bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre¹¹⁷ ise, şirket ortağı olan kişinin davranışları, tüzel kişinin davranışı olarak kabul edilemez. Zira tek ortak ve tüzel kişi şirket birbirinden bağımsız olup; ortak ile şirket tüzel kişiliğinin malvarlığının ayrılığı ilkesi hakimdir. Tek ortağın şirketin temsil ve yönetim yetkisine sahip organı olması durumunda, bu kişinin fiilleri organ sıfatı nedeniyle, tüzel kişinin fiilleri olarak kabul edilecektir. Dolayısıyla şirket yönetim ve temsil yetkisine sahip tek ortak, hukuken fiillerinden sorumlu olan kişi olarak nitelendirilmeyecektir. Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması hâlinde, tüzel kişi ile birlikte ortağın sorumluluğuna gidilmekle birlikte; bu durum tek ortaklı veya çok ortaklı şirketlerde, ortağın/ortakların hukuken fiillerinden sorumlu kişiler kapsamında sayılmasını gerektirmez¹¹⁸.

E. TTK m. 1429/1 İLE TTK m. 1412 ARASINDAKİ İLİŞKİ

TTK m. 1412’ye göre, “Kanunda sigorta ettirenin bilgisine ve davranışına hukuki sonuç bağlanan durumlarda, sigortadan haberi olması şartı ile sigortalının, temsilci söz konusu ise temsilcinin, can sigortalarında da lehtarın bilgisi ve davranışı da dikkate alınır”. Görüldüğü üzere sigorta ettirenin bilgisine ve davranışına hukuki sonuç bağlandığı durumlarda, temsilci söz konusu ise, temsilcinin bilgi ve davranışı da dikkate alınacaktır. TTK m. 1412’de düzenlenen temsilcinin, TBK m. 40 vd. düzenlenen temsilciden

¹¹² Can, 2009, s. 42; Can 2018, s. 59.

¹¹³ Orbay Ortaç, s. 102.

¹¹⁴ Avcı, s. 61; Can, 2009, s. 42; Hacıömeroğlu, s. 77.

¹¹⁵ Avcı, s. 61; Can, 2009, s. 42; Can, 2018, s. 59; Hacıömeroğlu, s. 77.

¹¹⁶ Ünan, C. I, s. 300. Bu yönde bkz. Avcı, s. 61.

¹¹⁷ Orbay Ortaç, s. 102-103.

¹¹⁸ Orbay Ortaç, s. 103, dn. 67.

farklı anlamda kullanıldığı ve sigorta ettirenin davranışlarından sorumlu olduğu üçüncü kişilerin, TTK m. 1412 anlamında temsilci olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir¹¹⁹. Nitekim TTK m. 1412 anlamında temsilcinin tanımlanmasında da Alman yargı kararlarından hareket edilmiştir¹²⁰. Burada TTK m. 1412'de bahsedilen temsilci, hukuken fiillerinden sorumlu kişiler arasında değerlendirilmekte ve TTK m. 1429 hükmünün temsilci bakımından da uygulanacağı belirtilmektedir¹²¹. Kanaatimizce burada TTK m. 1412'de düzenlenen temsilci ile TTK m. 1429'da düzenlenen hukuken fiillerinden sorumlu kişiler kavramlarının her zaman birbirini kapsamı mümkün değildir. Örneğin, kiracı, sigorta hukuku bakımından sigorta ettirenin temsilcisi olabilir, ancak hukuken fiillerinden sorumlu kişi kapsamında değerlendirilemez. Aynı şekilde bir oğul/kız, sigorta ettiren babanın hukuken fiillerinden sorumlu kişi kapsamında iken; sigorta hukuku bakımından temsilci sıfatına sahip olmayabilir. Dolayısıyla burada her iki hükmün de aynı kişilerden bahsetmesi ve bütünlük sağlanması açısından sadece temsilci ibaresinin kullanılması daha isabetli olacaktır.

TTK m. 1412 ve TTK m. 1429/1 arasında rizikonun kasten gerçekleştirilmesi durumunda bir fark bulunmaktadır. TTK m. 1429/1 gereğince, sigortacı, hukuken fiillerinden sorumlu bulunan kişilerin tazminat ödenmesi amacıyla, rizikoyu kasten gerçekleştirmeleri durumunda sorumlu olmayacaktır. Bu hükmün aksinden anlaşıldığı üzere hukuken fiillerinden sorumlu kişiler, tazminat ödenmesi dışında başka bir saikle, rizikoyu kasten gerçekleştirmişlerse, sigortacının sorumluluğu bulunacaktır. TTK m. 1412 hükmüne göre ise, temsilcinin rizikoyu kasten gerçekleştirmesi, sigorta ettirenin bilgi ve davranışı gibi sonuç doğuracak ve sigortacı sorumlu olacaktır. Dolayısıyla TTK m. 1412'ye göre temsilcinin, rizikoyu kasten gerçekleştirmesindeki amaç önem arz etmeyecektir. Bu bakımdan TTK m. 1429/1 ve 1412 arasında bir çelişki olduğu ifade edilebilir¹²². Bu du-

rumda öğretide hangi hükmün uygulanacağı konusunda fikir birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe göre TTK m. 1412 hükmü uygulanmalı ve hukuken fiillerinden sorumlu kişiler, tazminat ödenmesi dışında başka bir amaçla rizikoyu kasten gerçekleştirirse, sigortacı sorumlu olmamalıdır¹²³. Diğer bir görüşe göre ise, TTK m. 1429 hükmü uygulanmalı ve fiilinden sorumlu kişiler, sadece tazminat ödenmesi sağlamak amacıyla rizikoyu gerçekleştirmişlerse, sigortası sorumlu tutulmamalıdır¹²⁴.

F. DEĞERLENDİRME

TTK m. 1429/1'de düzenlenen hukuken fiillerinden sorumlu kişiler ifadesi belirsizlik taşımakta, bu ifade kapsamına girecek kişilerin tespiti uygulama bakımından zorluk yaratmaktadır. Burada üçüncü kişilerin kapsamının menfaatler dengesi göz önüne alınarak belirlenmesi gerekmektedir. Zira kapsamın geniş tutulması durumunda, sigorta menfaatinin korunması ve gözetimi hususunda yardımcı olan bütün kişiler, hukuken fiillerinden sorumlu kişi kapsamında değerlendirilecek ve bu durum sigorta ettirenin sigorta himayesinden yararlanamamasına neden olacaktır¹²⁵. Bu kişilerin kapsamının dar tutulması ise, üçüncü kişilerin davranışından dolayı çoğunlukla sigortacının sorumlu olmasına yol açacaktır.

TTK m. 1429/1'de düzenlenen hukuken fiillerinden sorumlu kişiler lafzi olarak yorumlandığında, bu kişilerin kapsamına, velayet ve vesayet altında olan çocuklar ile kısıtlılar, adama çalıştırmanın sorumlu-

¹¹⁹ Çakır, s. 65; Ünan, C. I, s. 390, 530-531.

¹²⁰ Şenocak, Temsilci, s. 194; Yener, s. 323.

¹²¹ Çakır, s. 61; Orbay Ortaç, s. 115. Sigorta ettiren veya sigortalının hukuken fiillerinden sorumlu kişilerin, çoğunlukla temsilci sayılacağına ilişkin bkz. Ünan, C. I, s. 127.

¹²² Avcı, s. 92; Orbay Ortaç, s. 115; Ünan, C. I, s. 127, 301.

¹²³ Çakır, s. 66, dn. 136; Orbay Ortaç, s. 115; Ünan, s. 127, 301. Yazıcıoğlu, TTK tasarisinin ilk halinin şu şekilde olması gerektiğini belirtmiştir; "Sigorta ettiren, sigortalı ve bunların eylemlerinden hukuken sorumlu oldukları kişiler, tazminat ödenmesini sağlamak amacıyla rizikonun gerçekleşmesine kasten sebebiyet verdikleri takdirde, sigortacı tazminat borcundan kurtulur ve aldığı primleri muhafaza eder." Yazar, tazminat ödenmesi sağlamak amacıyla sigorta ettiren, sigortalı ve bunların eylemlerinden sorumlu kişilerin tamamına yönelmiştir. Bkz. Yazıcıoğlu, Emine (2005), "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının "Sigorta Hukuku" Kitabındaki Hükümler Hakkında Bazı Değerlendirmeler" Sigorta Hukuku Dergisi, Özel Sayı: 1, Türk Ticaret Kanunu Taslağı, s. 86.

¹²⁴ Avcı, s. 89 vd.

¹²⁵ Alman hukukunda temsilciye ilişkin yargı kararlarında rizikonun yönetimine ilişkin esasların katı bir şekilde belirlendiği görülmektedir. Bunun nedeni, sigorta ettirenin, bütün yardımcı kişilerin ve aile üyelerinin davranışlarından sorumlu tutulmasının, sigorta himayesini önemli ölçüde değersizleştirecek olmasıdır. Bkz. Looschelders, s. 589.

luğunun düzenlendiği TBK m. 66 kapsamında çalışanlar¹²⁶ girecektir. Yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluğun düzenlendiği TBK m. 116 kapsamında düzenlenen kişilerini hukuken fiillerinden sorumlu kişi kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği açık değildir. Bu noktada üçüncü kişinin davranışının sözleşmeye dayalı bir sorumluluk ya da sözleşme dışı bir sorumluluğun düzenlendiği belirsizdir.

Hukuken fiillerinden sorumlu kişilerin tespitinde, sigorta ettiren dışındakilerin bilgi ve davranışını düzenleyen TTK m. 1412 hükmünün göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Anılan hükümde temsilcinin söz konusu olduğu durumlarda, bu kişinin de bilgi ve davranışının dikkate alınacağı belirtilmiştir. TTK m. 1412'de bahsedilen temsilci ile hukuken fiillerinden sorumlu kişilerin kapsamının aynı olması sigorta hukuku kitabı içerisinde yeknesaklık olması bakımından zaruridir. Şayet bu kişilerin kapsamının farklı olduğu durumlarda, TTK m. 1412 açısından üçüncü kişinin bilgisi ve davranışı, sigorta ettirenin davranışı olarak değerlendirilemezken; TTK m. 1429 kapsamında sigorta ettirenin hukuken fiillerinden sorumlu kişiler olarak değerlendirilip, rizikonun ihmal veya kasten işlenmesine göre, sigortacı sorumlu tutulmayabilir.

Kanaatimizce TTK m. 1429/1'de düzenlenen hukuken fiilinden sorumlu olan kişiler ifadesi isabetli olmamıştır. Zira 865 sayılı mülga TK'dan itibaren kullanılan hukuken fiillerinden sorumlu olan kişilerin kapsamı belirlenememiş ve yukarıda belirtildiği üzere hem öğreti hem de yargı kararları bakımından farklı görüş/kararların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu nedenle olması gereken hukuk açısından TTK m. 1429/1'de düzenlenen hukuken fiillerinden sorumlu olan kişiler, hükmün kapsamından kaldırılmalı veya bu ibarenin yerine sigorta hukukuna özgü temsilci öngörülmelidir. Bu ibarenin kaldırılması durumunda, TTK m. 1412 hükmünde düzenlenen temsilci hâlihazırda bu kişiler için geçerli olacaktır. Olan hukuk bakımından ise, hukuken fiilinden sorumlu kişilerin, TTK m. 1412 anlamında temsilci olarak anlaşılması gerekir.

TTK m. 1412'de düzenlenen temsilcinin ise, Alman hukukunda olduğu şekilde sigorta hukukuna

özgü temsilci kavramıyla açıklanması gerekmektedir. Sigorta hukukuna özgü temsilcinin kapsamını belirtmek amacıyla TTK'da bir tanım yapılması veya temsilcinin kapsamına ilişkin bir hüküm konulması çok isabetli olmayacaktır¹²⁷. Zira TTK'da bir tanım yapılması durumunda, bu tanım bağlayıcı olacak ve esasında sigorta hukuku temsilcisi olarak belirtilen bir kişi, bu tanım kapsamında değerlendirilmediğinde, temsilci olarak kabul edilemeyecektir. Bu nedenle sigorta hukukuna özgü temsilcinin belirlenmesinin öğreti ve yargı kararlarına bırakılması gerektiği kanısındayız.

Temsilci kavramının belirlenmesinde ise, sigorta ettiren, sigortalı veya lehtar ile üçüncü kişi arasında temsil veya benzeri bir ilişki bulunacaktır. İkinci olarak üçüncü kişi, rizikoya ait iş alanında faaliyet gösterecektir. Üçüncü olarak ise, üçüncü kişiye riziko yönetimi bırakılmalıdır. Riziko yönetiminin üçüncü kişiye bırakılması her bir somut olay bakımından ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Burada Yargıtay kararlarında belirtildiği şekilde sigortalı menfaatin üçüncü kişiye rıza ile verilip verilmediğinden ziyade, üçüncü kişiye bir riziko yönetiminin devredilip devredilmediği tespit edilmelidir. Şayet üçüncü kişiye riziko yönetiminin devredildiği tespit edilmişse, bu kişinin sigorta ettirenin temsilcisi olduğu sonucuna varılması daha isabetli olacaktır.

Üçüncü kişiye sigorta sözleşmesinden doğan hak ve yükümlülükler devredilmişse (sözleşme yönetimi), bunun temsilcilik sıfatı vermemesi gerektiği düşüncesindeyiz. Zira üçüncü kişiye sözleşme yönetiminin devredilmesi ile üçüncü kişinin rizikoyu gerçekleştirmesi arasında bir bağlantı bulunmamaktadır. Üçüncü kişinin davranışının sigorta ettirene atfedilebilmesi için, riziko üzerinde kontrol sahibi olması, diğer bir ifadeyle, davranışları ile rizikonun

¹²⁷ Karşı yönde bkz. **Çakır**, s. 282. Yazar, "*de lege feranda*" olarak TTK'da temsilci kavramının tanımlandığı ve bu kavramın kapsamının belirlendiği bir hükmün düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Buna göre, temsilci, "*sigorta sözleşmesinde öngörülen rizikonun ilgili bulunduğu alan bakımından temsil veya benzeri ilişki sebebiyle sigorta ettirenin veya sigortalının yerini alan ve önemsiz sayılamayacak bir ölçüde sigorta ettiren veya sigortalı gibi davranmaya yetkili kılınan kişidir*" şeklinde kalem alınmalıdır. Yazar devamında TTK'nın sigorta hukukunda geçen temsilci kavramıyla, TTK'da yapılan "*de lege feranda*" tanımının anlaşılması gerektiğine ilişkin ayrı bir düzenlemenin yapılması gerektiğini belirtmiştir.

¹²⁶ **Orbay Ortaç**, s. 102.

gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini belirleyebilecek durumda olması gerekir. Bu nedenle temsilcilik sıfatı için sadece sözleşme yönetiminin devri yeterli olmayacaktır¹²⁸.

V. SONUÇ

Bu çalışma sonucunda TTK m. 1429/1'e ilişkin aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. TTK m. 1429/1'in ikinci cümlesinde, hukuken fiillerinden sorumlu kişilerin tazminat ödenmesini sağlamak amacıyla, rizikoyu kasten gerçekleştirmesi durumunda, sigortacının sorumlu olmayacağı düzenlenmiştir. Bu hükme göre, hukuken fiilinden sorumlu kişiler açısından rizikoyu kasten gerçekleştirmelerindeki amaç tazminat ödenmesi sağlamak olmalıdır. Bu hüküm ile TTK m. 1412 arasında bir çelişki bulunmaktadır. Hukuken sorumlu kişileri tazminat ödenmesi haricinde başka bir saikle rizikoyu gerçekleştirmeleri durumunda da, sigortacı sorumlu olmamalıdır.
2. TTK m. 1429/1'de bahsedilen hukuken fiillerinden sorumlu kişilerin kapsamı belirsizdir. Bu kapsama velayet ve vesayet altında olan çocuklar ile kısıtlılar, adama çalıştırmanın sorumluluğunun düzenlendiği TBK m. 66 kişiler girmektedir. Sözleşmesel sorumluluğu düzenleyen TBK m. 116 kapsamında yardımcı kişilerin girmesi açık değildir. Bunun yanında somut olay

bakımından, hukuken fiillerinden sorumlu kişi kapsamında olmayan bir kişi, rizikoyu kasten gerçekleştirirse, sigortacı TTK m. 1429 hükmüne göre sorumlu olmayacaktır. Ancak bu kişinin TTK m. 1412 anlamında temsilci olarak kabul edilmesi durumunda, temsilcinin davranışı sigorta ettirenin davranışı gibi işlem görecektir. Bu nedenle TTK m. 1429/1 de bahsedilen hukuken fiillerinden sorumlu olma ifadesi kaldırılmalı veya bu ifade yerine temsilci kavramı kullanılmalıdır.

3. TTK m. 1429/1'de belirtilen hukuken fiillerinden sorumlu kişiler ile TTK m. 1412 hükmünde belirtilen temsilci farklı kişiler olabilir. Zira bir kişi hukuken fiilinden sorumlu kişi olarak kabul edilebilirken; TTK m. 1412 anlamında temsilci olmayabilir. Aynı şekilde temsilci olarak sayılan bir kişi; sigorta ettirenin hukuken fiilinden sorumlu kişisi kapsamında değerlendirilmeyebilir. Bu nedenle her iki hüküm bakımından da sigorta hukukuna özgü bir temsilcinin kabul edilmesi gerekir. Dolayısıyla TTK m. 1429/1'de geçen hukuken fiillerinden sorumlu kişilerin, sigorta hukukuna özgü temsilci olarak anlaşılması gerekir. Böylelikle TTK m. 1412 ile TTK m. 1429/1 kapsamındaki kişiler aynı olacaklardır.
4. Sigorta hukukuna özgü temsilci kavramı Alman hukukunda olduğu şekilde yorumlanmalıdır. Sigorta hukukuna özgü temsilci kavramının belirlenmesinde, üçüncü kişinin sigorta ettiren ile sigortalı arasındaki ilişkisi, üçüncü kişinin riziko alanındaki faaliyeti ve üçüncü kişiye riziko yönetiminin devrinin aranması gerekir. Özellikle kara araçları kasko sigortasına ilişkin verilen kararlarda aranan, sigorta ettirenin veya sigortalının rızası, hukuken fiilinden sorumlu kişilerin belirlenmesinde tek başına yeterli olmamalıdır.

¹²⁸ Alman öğretisinde sözleşme yönetiminin devredilmesiyle, üçüncü kişiye temsilci sıfatının verilmesi eleştirilmiştir. Zira sorumluluk bakımından üçüncü kişinin sözleşme yönetimi ile sigorta ettirenin yerini alıp almaması önem arz etmeyecektir. Bu nedenle üçüncü kişinin sözleşmenin kurulmasında, sözleşmenin yönetiminde ve sigorta taleplerinin ileri sürülmesinde görev alması, üçüncü kişinin davranış yükümlülüğü çerçevesinde temsilci sayılması için belirleyici olmayacaktır. Ayrıca sözleşme yönetimi yetkisi ile rizikonun gerçekleşmesi önleme amacı arasında bir bağlantı da bulunmamaktadır. Gerçekten üçüncü kişinin rizikoyu kasten gerçekleştirmesi ile üçüncü kişiye sözleşmenin yönetiminin devri arasında bir illiyet bağı bulunmayabilir. Nitekim sözleşme yönetiminin üçüncü kişiye devredilmesi, üçüncü kişinin temsilci olduğuna ilişkin bir işaret dahi olamaz. Bkz. **Beckmann & Matusche-Beckmann & Looschelders**, VVG §17 Rn. 45; **Bruck & Möller & Heiss** VVG §28 Rn. 100; **Looschelders & Pohlmann & Pohlmann**, VVG §28 Rn. 71; **Langheid & Rixecker & Langheid** VVG §81 Rn. 22; **Looschelders**, s. 590. Alman Federal Mahkemesi tarafından verilen bir karara göre, sözleşme yönetiminin üçüncü kişiye devri, temsilci sıfatının kazanılması bakımından yeterli değildir. BGH, Urteil vom 14. 3. 2007 - IV ZR 102/03 (OLG Köln), NJW 2007, 2038.

KAYNAKÇA

- Atabek**, Reşat (1950) Sigorta Hukuku, İstanbul, Duygu Matbaası.
- Atamer**, Kerim (2011), 'Yeni Türk Ticaret Kanunu Uyarınca "Zarar Sigortaları"na Giriş' BATİDER, S: 1, C: 27, s. 21-106.
- Atamer**, Kerim & **Tosun**, Yalçın (2002), 'Sigorta Hukuku'na İlişkin Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Kaynakları (Deniz Sigortaları Hariç)' Sigorta Hukuku Dergisi, S: 1, s. 137-155.
- Avcı**, Zehra (2021) Rizikonun Gerçekleşmesinde Kusurun Sigorta Tazminatı ve Sigorta Bedelinin Ödenmesine Etkisi, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Başbuğoğlu**, Tarık (1988) Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu, Açıklamalar-İçtihatlar, 2. Cilt, Deniz Ticareti-Sigorta Hukuku, Ankara, Özkan Matbaacılık.
- Beckmann**, Roland Michael & **Matusche-Beckmann**, Annemarie (Editörler) (2015) Versicherungsrechts-Handbuch, München, 3. Baskı, C.H. Beck.
- Bozer**, Ali (1965) Sigorta Hukuku, Ankara, Güzel İstanbul Matbaası.
- Bruck**, Ernst & **Möller**, Hans (Editörler) (2009) Versicherungsvertragsgesetz Großkommentar, Band 3 §§74-99, Berlin, 9. Baskı, Verlag De Gruyter. (Bruck & Möller & Bearbeiter).
- Bruck**, Ernst & **Möller**, Hans (Editörler) (2022) Versicherungsvertragsgesetz Großkommentar, Band 2 §§19-73, Berlin, 10. Baskı, Verlag De Gruyter. (Bruck & Möller & Bearbeiter, Band 2).
- Can**, Mertol (2011) "Gözden Geçirilmeye Muhtaç Hükümler Var mı?" Sorusu Çerçevesinde 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre, Sigorta Sözleşmesinin Tabi Olduğu Hukuki Esaslar, Ankara, İmaj Yayınevi. (Hukuki Esaslar).
- Can**, Mertol (2009) Türk Özel Sigorta Hukuku (Ders Kitabı), Ankara, 3. Baskı, İmaj Yayıncılık. (2009).
- Can**, Mertol (2018) Türk Özel Sigorta Hukuku (Ders Kitabı) Cilt I, Ankara, Adalet. (2018).
- Çakır**, Ayşe (2023) Mal Sigortalarında Temsilen Sigorta, Ankara, Seçkin.
- Damar**, Cahit (2022) Sigortacının Kanuni Halefi-yeti ve Rücu Hakkı, Ankara, Seçkin.
- Doğan**, Burak & **Azizağaoğlu**, Hasan Tahsin (2022), 'Zarar Sigortalılarına İlişkin Hileli Sigorta Taleplerinin İngiliz Hukuku Nazarında Değerlendirilmesi' Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S: 1, C: 12, s. 426-480.
- Dolar**, Neyzen Fehmi (2022), "İsviçre'de Sigorta Sözleşmesi Hakkında Federal Kanun'da Yapılan (Kısmi) Reform Üzerine Bir İnceleme" Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel Sayı, C: 12, s. 526-561.
- Doğanay**, İsmail (2004) Türk Ticaret Kanunu Şerhi Cilt 3, İstanbul, 4. Baskı, Beta.
- Eriş**, Gönen (2020) Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku, Ankara, Seçkin.
- Günay**, M. Barış (2022) Sigorta Hukuku, Ankara, 4. Baskı, Seçkin.
- Hacıömeroğlu**, Abdülhamid Oğuzhan (2022) Sorumluluk Sigortasında Sigorta Himayesinin Kapsamı, İstanbul, On İki Levha.
- Honsell**, Heinrich (Editör) (1999) Berliner Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz: Kommentar zum deutschen und österreichischen VVG, Vol. I, Berlin, Springer Verlag, (BK/Bearbeiter).
- Grolimund**, Pascal & **Loacker**, Leander D. & **Schnyder**, Anton K. (Editörler) (2023) Basler Kommentar Versicherungsvertragsgesetz, Basel, 2. Baskı, Helbing Lichtenhahn Verlag (BSK VVG-Bearbeiter).
- Höra**, Knut & **Schubach**, Arno (2022) Münchener Anwaltshandbuch Versicherungsrecht, München, 5. Baskı, C.H. Beck (MAH VersR/Bearbeiter).
- Kender**, Rayegân (2005), 'Türk Ticaret Kanunu Taslağı'nın Sigorta Hukukuna İlişkin Hükümleri Hakkında Düşünceler' Sigorta Hukuku Dergisi, Özel Sayı 1, Türk Ticaret Kanunu Taslağı, s. 7-28.
- Kendigelen**, Abuzer (2016) Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul, Güncellenmiş 2. Baskıdan 3. (Tıpkı) Baskı, On İki Levha.
- Kılıçoğlu**, Ahmet (1974), 'Özel ve Sosyal Sigortalarda Halefiyet ve Rücu', S: 1, C: 31, s. 395-446.
- Kızılsümer**, Bahar (2019) Sigortacının Kanuni Halefiyetinin Şartları ve Sınırları, İstanbul, On İki Levha.
- Knappmann**, Ulrich (1994), 'Zurechnung des Verhaltens Dritter im Privatversicherungsrecht' Neue Juristische Wochenschrift, S: 48, s. 3147-3149. (NJW).
- Knappmann**, Ulrich (1997), 'Zurechnung des Verhaltens Dritter zu Lasten des VN' VersR, s. 261-267. (VersR).
- Koenig**, Willy (1967) Schweizerisches Privatversicherungsrecht, 3. Baskı, Bern, Verlag Herbert Lang & Cie.
- Konfidan**, Melisa (2023) Deniz Araçları Sorumluluk Sigortası Sözleşmesi, İstanbul, On İki Levha.
- Kurt**, Leyla Müjde (2014), 'Noterlerin Hukuki Sorumluluğu' Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S: 2, C: 18, s. 85-118.

- Küçük**, Damla (2020), 'Kara Taşıtları Kasko Sigortası Bağlamında, Türk Ticaret Kanunu'nun 1429/1. Madde-sinde Geçen "Sigorta Ettiren veya Sigortalının Fİ-linden Sorumlu Olduğu Kişiler" Kavramına İlişkin Kısa Bir Değerlendirme' İnÜHFD, S: 1, C: 11, s. 39-55.
- Langheid**, Theo & **Rixecker**, Roland (Editörler) (2022) Versicherungsvertragsgesetz mit Einführungsgesetz und VVG Informationspflichtenverordnung Kommentar, München, 7. Baskı, C.H. Beck.
- Langheid**, Theo & **Wandt**, Manfred (Editörler) (2022) Münchener Kommentar zum Versiche-rungsvertrags-gesetz, Band 1, §1-99, VVG-InfoV, München, 3. Baskı, C.H. Beck (Langheid & Wandt & Bearbeiter).
- Looschelders**, Dirk (2015), 'Der Dritte im Versicherun-gsvertragsrecht, Recht und Schaden' S: 12, s. 581-591.
- Looschelders**, Dirk & **Pohlmann**, Petra (Editörler) (2023) VVG-Versicherungsvertragsgesetz Kommentar, Köln, 4. Baskı., Carl Heymanns Verlag.
- Moroğlu**, Erdoğan & **Kendigelen**, Abuzer (2014) İçtihat-lı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, İstanbul, 10. Baskı, On İki Levha.
- Orbay Ortaç**, Nurdan (2021), 'Sigortalanan Olaya Kusur ile Sebebiyet Verilmesinin Sigorta Teminatına Etkisi' ERÜHFD, S: 2, C: 16, s. 81-138.
- Pröls**, Erich, R. & **Martin**, Anton (Editörler) (2021) Ver-sicherungsvertragsgesetz mit Nebengesetzen, Vert-riebsrecht und Allgemeinen Versicherungsbedingun-gen, München, 31. Baskı, C.H. Beck.
- Roelli**, Hans & **Keller**, Max & **Tännler**, Karl (1968) Kom-mentar zum Schweizerischen Bundesgesetz über den Versicherungsvertrag vom 2. April 1908, Band I: Die allgemeinen Bestimmungen, Art. 1-47, Bern, 2. Baskı, K. J. Wyss (Roelli & Keller).
- Römer**, Wolfgang (1993), 'Die Haftung des Versiche-rungsnehmers für seinen Repräsentanten' Neue Zeitsch-riфт für Verkehrsrecht, s. 249-254.
- Rüffer**, Wilfried & **Halbach**, Dirk & **Schmikowski**, Peter (Editörler) (2020) Versicherungsvertragsgesetz, 4. Bas-kı, Baden-Baden, Nomos (HK-VVG/Bearbeiter).
- Säcker**, Franz Jürgen & **Rixecker**, Roland & **Oetker**, Hart-mut & **Limperg**, Bettina (Editörler) (2022) Münche-ner Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band II, Schuldrecht - Allgemeiner Teil I, München, 9. Bas-kı, Verlag C.H. Beck (MüKoBGB/Bearbeiter).
- Sayhan**, İsmet (2001) Sigorta Sözleşme-sinin Konusu, An-kara, Yetkin.
- Sieber**, Philipp & **Hüsser**, Heinz in Fischer, Willi & Luter-bacher, Thierry (Editörler) (2016) Kommentar zu den schweizerischen Haftpflichtbestimmungen, Zürich, 1. Baskı, Dike Verlag AG.
- Sopacı Öztuna**, Birgül (2012), 'Yeni Türk Ticaret Ka-nunu'nun Sigortacının Kanuni Halefiyetine İlişkin Düzenlemelerinin Alman Sigorta Sözleşmesi Kanu-nu'ndaki Düzenlemelerle Birlikte Değerlendirilmesi', BATİDER, S: 3, C: 28, s. 117-152.
- Şenocak**, Kemal (1995) Mal Sigortalarında Sigorta Ettire-nin Zararı Önleme ve Azaltma Vecibesi, AÜHFD, S: 1, C: 44, s. 365-424. (Vecibe).
- Şenocak**, Kemal (2000) Mesleki Sorumluluk Sigortası, Ankara, Turhan. (Sorumluluk).
- Şenocak**, Kemal (2018), 'TTK m. 1412 Anlamında Sigorta Ettirenin Temsilcileri': Sigorta Hukuku Sempozyumları, Sigorta Hukukunda Güncel Sorunlar Sempozyumu (2-3 Şubat 2018), İstanbul, On İki Levha, s. 193-199. (Temsilci).
- Taşdemir**, Oğuzhan (2022) Sigorta Hukukunda Halefiyet ve Rücu, Ankara, Adalet.
- Taşkın**, Melda (2019) Krediyeye Bağlı Hayat Sigortası Söz-leşmesi, On İki Levha.
- Ulaş**, Işıl (2012) Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, Genel Hükümler-Mal ve Sorumluluk Sigortaları, 8. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi.
- Ünan**, Samim (1998), 'Kara Sigortalarında Sigorta Ettire-nin Görevleriyle İlgili Bazı Sorunlar' SHD, S: 1, s. 97-113. (Kara Sigortaları).
- Ünan**, Samim (2012), '2011 Tarihli Türk Ticaret Kanu-nu'nda Sigorta Ettirenin Görevleri': XXV. Ticaret Hu-kuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu (17 Aralık 2011), Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, s. 49-84. (Görev).
- Ünan**, Samim (2016) Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, İs-tanbul, On İki Levha. (C. I).
- Ünan**, Samim (2016) Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, İs-tanbul, On İki Levha. (C. II).
- Ünan**, Samim (2020) Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. VI, Yargı Kararları, İstanbul, On İki Levha. (C. VI).
- Wandt**, Manfred (2016) Versicherungsrecht, München, 6. Baskı, Franz Vahlen Verlag.
- Yazıcıoğlu**, Emine (2005), 'Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın "Sigorta Hukuku" Kitabındaki Hükümler Hakkında Bazı Değerlendirmeler' Sigorta Hukuku Dergisi, Özel Sayı: 1, Türk Ticaret Kanunu Taslağı s. 79-87. (Tasarı).
- Yazıcıoğlu**, Emine (2017), 'TTK'nın Mal Sigortalarında Sigortacının Halefiyetine İlişkin Düzenlemesi Hak-kında', İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S: 2, C: 16, s. 331-363. (Halefiyet).
- Yener**, Merve İrem (2020) Sigorta Sözleşmelerinde Rizi-konun Ağırlaşması, Ankara, Seçkin.
- Yünlü**, Semih (2019) Yardımcı Kişilerin Fiillerinden So-rumluluk, İstanbul, On İki Levha.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik kurallara uyulduğunu yazar beyan etmektedir. Aksi bir durumun tespiti halinde Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi (TFM) hiçbir sorumluluğu kabul etmemektedir. Sorumluluk, çalışmanın yazarına aittir.

Katkı Oranı Beyanı: Söz konusu çalışmanın hazırlanması ve yazımı aşamasında yazarın katkı oranı %100'dür.

Varsa Destek ve Teşekkür Beyanı: Yoktur.

Çatışma Beyanı: Yoktur.

Ethics Statement: *The author declares that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In case of detection of a contrary situation, TFM does not have any responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.*

Contributions Statement: *Author has contributed %100 into preparing and writing this study.*

Statement for Support and Appreciation If Any: *None.*

Statement for Conflict of Interest: *None.*